Valiokunnan mietintö VaVM 20/2017 vp─ HE 134/2017 vp

Valtiovarainvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tulotietojärjestelmästä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tulotietojärjestelmästä ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 134/2017 vp): Asia on saapunut valtiovarainvaliokuntaan mietinnön antamista varten. Asia on lisäksi lähetetty perustuslakivaliokuntaan, sosiaali- ja terveysvaliokuntaan ja talousvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Lausunnot

Asiasta on annettu seuraavat lausunnot:
- sosiaali- ja terveysvaliokunta StVL 11/2017 vp
- talousvaliokunta TaVL 48/2017 vp
- perustuslakivaliokunta PeVL 49/2017 vp

Jaostovalmistelu

Asia on valmisteltu valtiovarainvaliokunnan verojaostossa.

Asiantuntijat

Verojaosto on kuullut:
- hankepäällikkö Arto Leinonen, valtiovarainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Jukka Vanhanen, valtiovarainministeriö
- neuvotteleva virkamies Toni Tuomainen, maa- ja metsätalousministeriö
- johtava asiantuntija Helena Hynynen, Verohallinto
- ylitarkastaja Virpi Korhonen, Verohallinto
- toimistopäällikkö Päivi Peltomäki, Verohallinto
- johtava veroasiantuntija Sami Varonen, Verohallinto
- kehityspäällikkö Mari Kuuvalo, Eläketurvakeskus
- lakimies Petri Lemettinen, Kansaneläkelaitos
- kehittämispäällikkö Jukka Hakola, Suomen Kuntaliitto
- korvauspäällikkö Elina Muukkonen, Vakuutuskeskus
- veroasiantuntija Virpi Pasanen, Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry
- kehityspäällikkö Timo Tuominen, Finanssiala ry

Valmis
5.0

- veroasiantuntija Emmiliina Kujanpää, Keskuskauppakamari
- lakiasiainpäällikkö Jussi-Pekka Rantanen, Keva
- johtaja Timo Sipilä, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- kehityspäällikkö Sonja Lilius, Maatalousyrittäjien eläkelaitos
- veroasiantuntija Laura Kurki, Suomen Yrittäjät ry
- johtava lakiasiaintuntija Outi Aalto, Työeläkevakuuttajat TELA ry
- lakiasiain johtaja Vesa Korpela, Veronmaksajain Keskusliitto ry

Verojaosto on saanut kirjallisen lausunnon:
- oikeusministeriö
- sisäministeriö
- työ- ja elinkeinoministeriö
- sosiaali- ja terveysministeriö
- tietosuojavaltuutetun toimisto
- Poliisihallitus
- Etelä-Suomen aluehallintovirasto
- Kilpailu- ja kuluttajavirasto
- Helsingin kaupunki
- Akava ry
- KT Kuntatyönantajat
- Eläkesäätiöyhdistys - Esy ry
- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- Tapaturmavakuutuskeskus TVK
- Toimihenkilökeskusjärjestö STTK ry

Verojaosto on saanut ilmoituksen, ei lausuttavaa:
- Merimieseläkekassa
- Perheyritysten liitto ry
- Suomen Taloushallintoliitto ry

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi laki tulotietojärjestelmästä. Lisäksi ehdotetaan tehtäväksi uuden lain edellyttämät muutokset Verohallinnosta annettuun lakiin, verotusmenettelystä annettuun lakiin, oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annettuun lakiin ja työnantajan sairausvakuutusmaksusta annettuun lakiin.

Laissa tulotietojärjestelmästä säädettäisiin työnantajia ja muita suorituksen maksajia sekä tiedon käyttäjiä palvelevasta valtakunnallisesta tietojärjestelmästä sekä velvollisuudesta käyttää tulotietojärjestelmää lakisääteisen ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvien tulotietojen ja muihin niihin liittyvien tietojen antamiseen.

Tulotietojärjestelmä muodostuisi lakisääteisen ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuden sekä tiedonsaantioikeuden nojalla annettavia tietoja sisältävästä tulorekisteristä sekä tietojen oikeelli-

suutta palvelevasta yksilöinti- ja yhteystietoja sisältävästä rekisteristä. Tulorekisteriin talletetut tiedot olisivat salassa pidettäviä.

Tulotietojärjestelmän avulla vastaanotettaisiin ja talletettaisiin työnantajien ja muiden laissa tarkoitettujen tahojen antamia tietoja sekä välitettäisiin niitä tietojen saantiin oikeutetuille viranomaisille ja muille tahoille suoritusten maksajien lakisääteisen ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuden täyttämiseksi sekä tiedonsaantioikeuden toteuttamiseksi.

Rekisterinpitäjänä toimisi Verohallintoon perustettava Tulorekisteriyksikkö. Suoritusten maksajat vastaisivat tulorekisteriin talletettavaksi antamiensa tietojen oikeellisuudesta sekä tietojen oikaisemisesta ilman aiheetonta viivytystä olematta rekisterinpitäjiä.

Tulorekisterin tiedot jakautuisivat sellaisiin tietoihin, jotka työantaja tai muu suorituksen maksaja on aina velvollinen ilmoittamaan, ja sellaisiin tietoihin, joiden antaminen tulorekisterin kautta olisi vapaaehtoista. Pakollisen ilmoittamisvelvollisuuden piiriin kuuluvat tiedot vastaisivat niitä tietoja, jotka suorituksen maksaja on nykyisin velvollinen antamaan Verohallinnolle, eläkelaitokselle, tapaturma- ja ammattitautivakuuttamista harjoittavalle vakuutusyhtiölle ja työttömyysvakuutusrahastolle vuosittaisina niin sanottuina vuosi-ilmoitustietoina. Ilmoittaminen tulorekisteriin korvaisi näitä tietoja koskevat nykyiset vuosi-ilmoitukset ja muut tiedonantovelvoitteet tulorekisterin piiriin kuuluvien tietojen osalta.

Vapaaehtoisesti tulorekisteriin ilmoitettavat tiedot olisivat täydentäviä työsuhteeseen tai muuhun palvelus- tai toimeksiantosuhteeseen liittyviä tietoja, jotka suorituksen maksaja on muun lain nojalla velvollinen antamaan tiedon käyttäjille ja jotka ovat tarpeellisia tiedon käyttäjien ehdotetussa laissa mainittujen tehtävien hoitamisessa.

Uudistuksen tavoitteena on tulotietojen kerääminen ja välittäminen reaaliaikaisesti. Tiedot tulisi ilmoittaa pääsääntöisesti viiden päivän kuluessa suorituksen maksupäivästä.

Esitys liittyy valtion vuoden 2018 talousarvioesitykseen ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä.

Laki tulotietojärjestelmästä ja laki Verohallinnosta annetun lain muuttamisesta ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2018 ja muut lait 1 päivänä tammikuuta 2019. Lakia tulotietojärjestelmästä sovellettaisiin 1 päivänä tammikuuta 2019 tai sen jälkeen maksettuja suorituksia koskeviin tietoihin. Vuoden 2019 alusta tulorekisterin tietoja käyttäisivät Verohallinto, eläkelaitokset, Eläketurvakeskus, Kansaneläkelaitos sekä työttömyysvakuutusrahasto. Muut tahot ryhtyisivät käyttämään tulorekisterin tietoja vuoden 2020 alusta.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Valiokunta puoltaa esityksen hyväksymistä muutettuna. Muutokset koskevat tulotietojärjestelmästä annettua 1. lakiehdotusta ja perustuvat keskeisesti perustuslakivaliokunnan lausuntoon. Sen lisäksi lakiehdotukseen on syytä tehdä eräitä muita tarkennuksia.

Muut lakiehdotukset voidaan hyväksyä muuttamattomina.

Uusi tulotietojärjestelmä

Esityksen tarkoituksena on luoda ne lainsäädännölliset puitteet, joissa perusteilla oleva, kansallisen tason tulorekisteri tulisi toimimaan. Sitä ohjaamaan säädettäisiin uusi laki tulotietojärjestelmästä, joka tulisi voimaan jo ensi vuoden alusta. Lisäksi eräitä verolakeja täydennettäisiin tarvittavalta osin jo nyt. Sosiaalilainsäädäntöön tarvittavat muutokset ovat sen sijaan vielä valmisteilla, ja niistä on tarkoitus antaa lakiehdotukset eduskunnalle ensi vuoden alkupuolella.

Lakiehdotusten ajoitus kuvaa myös sitä vaiheistusta, jota hankkeessa on pidetty hallittavuuden vuoksi tarpeellisena. Valmiudet tulorekisterin ensimmäisen vaiheen käyttöönotolle ovat olemassa vuoden 2019 alusta, jolloin tulorekisteriin ilmoitettuja tietoja käyttäisivät Verohallinto, eläkelaitokset, Eläketurvakeskus, Kansaneläkelaitos sekä työttömyysvakuutusrahasto. Muut käyttäjät tulisivat mukaan vuoden 2020 alusta, jolloin tulorekisteriin alettaisiin tallettaa myös eläkkeitä ja muita etuustuloja koskevat tiedot.

Uudistus on osa pääministeri Juha Sipilän hallituksen yhdeksi kärkihankkeeksi nostettua julkisten palvelujen digitalisointia. Sen keskeisenä tavoitteena on keventää työnantajayritysten hallinnollista taakkaa yksinkertaistamalla tulotietoihin liittyviä ilmoitusmenettelyjä. Jatkossa velvollisuudet voitaisiin hoitaa yhdellä kertaa keskitettyä sähköistä tiedonvälityspalvelua käyttäen. Olennaista olisi myös, ettei kerran annettuja tietoja tarvitsisi antaa uudelleen.

Keskitetty, reaaliaikaisiin tietoihin perustuva järjestelmä tehostaa myös viranomaisten keskinäistä tiedonvaihtoa, nopeuttaa päätöksentekoa ja parantaa päätösten oikeellisuutta. Tulorekisterin käyttöönotto sisältyy myös harmaan talouden ja talousrikollisuuden torjunnan vuosia 2016—2020 koskevan toimenpideohjelman 20 hankkeen listalle. Merkitystä on erityisesti tulorekisterin tietojen reaaliaikaisuudella.

Rekisteri vahvistaa osaltaan myös kansalaisten oikeutta valvoa itseään koskevia tietoja, koska se tarjoaa reaaliaikaisen mahdollisuuden tarkastella itseä koskevia tietoja. Myös tältä osin uudistus vastaa hallitusohjelman digitalisaatioon liittyviä tavoitteita.

Esitys on siis kaikkiaan laajavaikutteinen ja merkittävä. Koska siihen sisältyy henkilötietojen suojaan ja rekisteröityjen oikeuksiin liittyviä kysymyksiä, se on ollut perustuslakivaliokunnan arvioitavana. Lisäksi sosiaali- ja terveysvaliokunta sekä talousvaliokunta ovat antaneet puoltavat lausuntonsa esityksestä.

Perustuslakivaliokunnan lausunto

Perustuslakivaliokunta on tarkastellut esitystä perustuslain 10, 21 ja 81 §:ien kannalta. Arvioinnin perusteena ovat siten yksityiselämän ja henkilötietojen suojaa sekä hyvän hallinnon vaatimuksia ja oikeusturvaa koskevat näkökohdat.

Valiokunnan huomautukset koskevat tulotietojärjestelmästä annettua 1. lakiehdotusta, joka sisältää mm. viittaukset EU:n tietosuoja-asetukseen[1] sekä säännöksen myöhästymismaksusta (22 §).

Lakiehdotukset voidaan käsitellä valiokunnan mukaan tavallisen lain säätämisjärjestyksessä, 1. lakiehdotus kuitenkin vain, mikäli sen 22 §:stä tehdyt valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon.

Valtiovarainvaliokunnan yleiskannanotto

Perustuslakivaliokunnan esittämät huomautukset voidaan ottaa valtiovarainvaliokunnan käsityksen mukaan huomioon ilman, että ne vaikuttaisivat uudistuksen peruspiirteisiin. Valiokunta arvioi sen vuoksi ensin uudistusta kokonaisuudessaan ja käsittelee sen jälkeen niitä muutoksia, joihin perustuslakivaliokunnan lausunto antaa aihetta.

Tulotietorekisteriä koskeva lakiehdotus luo siis ne puitteet, joille uusi rekisteri perustuu ja joissa se tulee toimimaan. Esitys täyttää valiokunnan käsityksen mukaan sille asetetut vaativat tavoitteet, ja perustoimintamalli on selvä sääntelyn osittaisesta raskaudesta huolimatta. Tältä osin on syytä muistaa, että uusi menettely nimenomaan korvaa lukuisan joukon nykyisiä, eri tahoille ja eri formaateilla tehtäviä ilmoituksia. Sääntely yksinkertaistuu, kun velvollisuudet on kuvattu kattavasti yhdessä laissa.

Valiokunta pitää sääntelyn selkeyden vuoksi hyvänä myös sitä linjausta, että tulorekisteri on vain tietoja vastaanottava, tallentava ja edelleen jakava yksikkö. Sitä koskevalla lailla ei siis laajenneta suoritusten maksajien ilmoitusvelvollisuutta nykyisestä eikä perusteta uusia tiedonsaantioikeuksia. Ne määräytyvät edelleen muun lainsäädännön perusteella.

Koska uudistus on laaja ja edellyttää lainsäädännön ohella merkittävää tietojärjestelmätyötä, se on perusteltua toteuttaa vaiheittain, kuten on tarkoitus.

Käytännön realiteetit ovat vaikuttaneet myös siihen, että ilmoitettavat tiedot on jaettu esityksessä aina eli pakollisesti ilmoitettaviin (6 §) ja täydentäviin eli vapaaehtoisesti ilmoitettaviin (7 §). Tällä on haluttu ottaa huomioon ne suoritusten maksajat, joilla ei ole riittävää valmiutta ilmoittaa rekisteriin heti kaikkia tietoja. Menettely on tässä vaiheessa perusteltu, vaikka se pitää osittain yllä vanhoja rakenteita. Jatkossa täydentävät tiedot on kuitenkin tarkoituksenmukaista saada kattavasti tulorekisteriin, koska ne ovat erityisesti sosiaalietuuksia koskevien päätösten teossa välttämättömiä.

Esityksessä on arvioitu, että 70—80 prosentilla työnantajista on tällä hetkellä valmius ilmoittaa myös vapaaehtoiset tiedot suoraan palkanmaksujärjestelmistään. Tätä osuutta on siis perusteltua kasvattaa. Valiokunta pitää sen vuoksi myönteisenä sitä kehitystyötä, jolla maksuton Palkka.fi-palvelu on tarkoitus integroida tulorekisteriin. Palvelu keräisi tarvittavat tiedot automaattisesti palkanmaksun yhteydessä ja välittäisi ne suoraan tulorekisteriin ilman erillistä tulorekisteri-ilmoitusta. Palvelua on tarkoitus laajentaa myös muutoin. Kaikki tämä helpottaa pienten yritysten toimintaa ja edistää rekisterin käyttötarkoitusta. Palkka.fi on myös kotitalouksien käytettävissä.

---

1 Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/679 luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuoja-asetus), annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016.

Uudistuksen vaiheistus merkitsee toisaalta sitä, että kehitystyötä tehdään parhaillaan ja tarpeet jatkokehittelystä nousevat nekin esiin.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on todennut mm., että tulorekisterin laaja hyödynnettävyys riippuu osin myös siitä, voidaanko sosiaaliturvajärjestelmän tietotarpeiden kirjoa vähentää. Määrään voidaan vaikuttaa myös yhdenmukaistamalla etuuksien määräytymisperusteita. Tätä koskeva erillinen valmistelutyö on parhaillaan käynnissä sosiaali- ja terveysministeriössä. Siinä käydään läpi sosiaalivakuutuslainsäädäntöä ja selvitetään mahdollisuuksia yhdenmukaistaa etuuksien määräytymisperusteita sekä etuusasian käsittelyssä tarvittavia tietoja, kuten tulokäsitteitä.

Valiokunta on painottanut kuitenkin sitä, että sosiaaliturvaa tulee kehittää myös jatkossa ensisijaisesti sosiaalivakuutusjärjestelmän omista lähtökohdista. Tulorekisterin tietosisältöä on kehitettävä puolestaan vastaamaan niin Verohallinnon kuin sosiaaliturvajärjestelmän toimeenpanon tarpeita.

Talousvaliokunta on todennut puolestaan, että rekisteri on tässä vaiheessa ajateltu palvelemaan suorituksen maksajien lakisääteisten ilmoitus- ja tiedonantovelvollisuuksien täyttämistä. Valiokunta on pitänyt kuitenkin tärkeänä selvittää mahdollisuuksia laajentaa rekisterin käyttöä, jotta tulonsaajat voivat halutessaan valtuutuksen perusteella välittää tulorekisterin tietoja myös kolmansien tahojen käyttöön.

Näihin näkemyksiin on perusteltua yhtyä. Yhtä lailla on selvää, että tavoitteena on myös yritysten kannalta mahdollisimman yksinkertainen ja selvä sääntely, jota tuetaan ajanmukaisilla ja helppokäyttöisillä sähköisillä menettelyillä. Kehitystyössä joudutaan myös jatkossa etsimään tasapainoa suoritusten maksajien hallinnollisen taakan ja tiedon käyttäjien tietotarpeiden välillä. Kaikkien toimijoiden yhteistyöllä voidaan edetä kestävästi ja saavuttaa myös niitä hyötyjä, joita uudistuksella kaikkiaan haetaan.

Valtiovarainvaliokunta pitää tärkeänä sitä, että uudistus viedään läpi suunnitellussa aikataulussa. Lisäksi sen käyttöönoton vaatimaan ohjaukseen ja tiedotukseen on varauduttava huolella. Tiedotuksen tulee kohdistua kaikkiin toimijoihin, työnantajien ja viranomaisten lisäksi myös kansalaisiin. Tähän on myös varattava asianmukaiset resurssit, jotta uudistuksen sujuva käyttöönotto onnistuu.

Valiokunta käsittelee seuraavassa perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitettyjä huomioita. Muita tarpeellisia muutosehdotuksia on perusteltu yksinomaan yksityiskohtaisissa perusteluissa.

Suhde EU:n tietosuoja-asetukseen

EU:n tietosuoja-asetus on tullut voimaan keväällä 2016, mutta sitä aletaan soveltaa vasta 25.5.2018 lukien. Se on kaikilta osiltaan velvoittava, ja sitä sovelletaan sellaisenaan kaikissa jäsenvaltioissa. Se on lisäksi unionin lainsäädäntönä ensisijainen suhteessa kansallisiin säännöksiin siten kuin unionin tuomisistuimen oikeuskäytännössä on tarkemmin määritelty.

Henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan kansallisella tasolla toistaiseksi henkilötietolakia (523/1999), joka kumoutuu tietosuoja-asetuksen tullessa voimaan. Tietosuoja-asetusta täydentäväksi

kansalliseksi yleislaiksi on kuitenkin tarkoitus säätää uusi tietosuojalaki. Sen valmistelu on toistaiseksi vielä vireillä oikeusministeriön asettamassa täytäntöönpanotyöryhmässä (TATTI).

Viittaus tietosuoja-asetukseen ja asetuksen soveltamisalan laajennus tulorekisterilailla. Tulotietojärjestelmää koskeva lakiehdotus on siis käsiteltävänä tilanteessa, jossa henkilötietojen suojaa koskeva sääntely-ympäristö on muutosvaiheessa. Ehdotuksessa on viitattu siksi selvyyden vuoksi EU:n tietosuoja-asetukseen sekä kansallisia henkilötietojen suojaa koskeviin säännöksiin. Viittaus sisältyy lain suhdetta muuhun lainsäädäntöön koskevan 2 §:n 1 momenttiin. Siinä mainittuja yleislakeja sovellettaisiin henkilötietojen käsittelyyn tulotietojärjestelmässä, jollei tulotietojärjestelmästä annetussa laissa säädetä toisin.

Perustuslakivaliokunta on tulkinnut viittauksen aineellisoikeudelliseksi ja pitänyt sitä aiheettoman laajana siihen nähden, että tietosuoja-asetuksen täytäntöönpano on vielä kesken. Kysymys koskee tietosuoja-asetuksen soveltamisalan ulkopuolella olevaa lainsäädäntöä, ja sitä koskeva perusratkaisu on olennainen ja kauaskantoinen perustuslaissa turvatun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Tällaista sääntelyratkaisua on perusteltua arvioida perustuslakivaliokunnassa vasta uuden yleislain käsittelyn yhteydessä.

Jos säännös on tarkoitettu vain informatiiviseksi, sen tarpeellisuutta tulee perustuslakivaliokunnan mukaan arvioida ja joka tapauksessa muotoilla informatiivisen viittauksen muotoon.

Valtiovarainvaliokunta toteaa, että 2 §:n 1 momentin säännös on tarkoitettu informatiiviseksi. Siksi se voidaan ja on perusteltua poistaa. Sama koskee lakiehdotuksen 14 §:n 4 momenttia, jossa on viitattu niin ikään tietosuoja-asetukseen.

Tarve tietosuoja-asetusta ja kansallista yleislakia täydentävään erityissääntelyyn. Tulorekisteriin ei talletettaisi tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitettuihin erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvia tietoja. Ne vastaisivat pääosin perustuslakivaliokunnan käytännössä tarkoitettuja arkaluonteisia tietoja. Ehdotettu sääntely on perustuslakivaliokunnan mukaan tähän nähden erittäin täsmällistä, eikä valiokunnalla ole huomauttamista sen kattavuuteen ja yksityiskohtaisuuteen.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt kuitenkin huomiota henkilötietojen käsittelyä koskevan sääntelyn raskauteen ja monimutkaisuuteen. Lakiehdotuksen jatkokäsittelyssä on siksi syytä tarkoin selvittää tietosuoja-asetuksen ja sitä täydentävän kansallisen yleislain mahdollistama tai edellyttämä täydentävän erityissääntelyn tarve.

Valtiovarainvaliokunta viittaa huomautukseensa sääntely-ympäristön keskeneräisyydestä ja tarkoitukseen saattaa tulotietorekisteriä koskeva laki voimaan heti ensi vuoden alusta. Kattavaa arviointia ei ole sen vuoksi mahdollista vielä tehdä. Riittävät edellytykset syntyvät vasta, kun kansallista yleislakia koskeva esitys on annettu ja EU:n tietosuoja-asetuksesta on saatu auktoritatiivisia tulkintoja.

Lisäksi on aiheellista ottaa huomioon myös se, että tulotietojärjestelmää koskeva ensimmäinen esitysluonnos sai kriittisen lausuntopalautteen tietosuojavaltuutetulta, eduskunnan oikeusasiamieheltä sekä oikeusministeriöltä. Kritiikin kohteena olivat tietosuoja- ja perusoikeuskysymykset, minkä vuoksi sääntelyä jouduttiin tarkentamaan monin osin. Valmistelussa on pyritty otta-

maan tietosuoja-asetus tarkasti huomioon ja välttämään päällekkäistä sääntelyä. Huomionarvoinen on myös tietosuojavaltuutetun valiokunnalle antama lausunto, jonka mukaan esityksessä on "oikeastaan ensimmäisen kerran tehty huolellinen tietosuoja-asetusta koskeva analyysi".

Valiokunta painottaa lisäksi sitä merkitystä, mikä sääntelyn tarkkuudella ja yksiselitteisyydellä on uutta rekisteriä perustettaessa. Tulorekisterin koko toiminta-ajatus ja siitä saatava hyöty edellyttävät, että rekisteri toimii moitteettomasti. Tämä taas edellyttää sitä, että kaikki suorituksen maksajat tunnistavat ja täyttävät niille säädetyt velvoitteet. Parhaiten se onnistuu, kun niistä on säädetty riittävän yksityiskohtaisesti yhdessä laissa. Huomattavaa on myös, että suuri osa tulorekisterilain sääntelystä koskee olennaisesti aivan muuta kuin henkilötietojen käsittelyä.

Edellä olevat perusteet puoltavat sitä, ettei ehdotettua sääntelyä muuteta tässä yhteydessä. Sen kehittämistarpeita voidaan kuitenkin arvioida jatkossa. Hyödyllistä tietoa voidaan saada myös tulotietojärjestelmän toimintaa tukevalta yhteistyöryhmältä, jossa on tiedonkäyttäjien, suoritusten maksajien sekä tulonsaajien edustus.

Myöhästymismaksu

Tulotietorekisterin aukoton ja kattava toiminta on perusedellytys sille, että uudistuksen tavoitteet voidaan saavuttaa. Siksi on olennaista, että suorituksen maksajat antavat tarvittavat tiedot määräajassa. Jotta tämä edellytys täyttyisi, lakiehdotukseen on sisällytetty laiminlyöntejä koskeva säännös myöhästymismaksusta. Sen tarkoituksena on siis osaltaan varmistaa järjestelmän toimivuus.

Perustuslakivaliokunta on todennut ensinnäkin, että myöhästymismaksu on sanktioluontoinen hallinnollinen seuraamus. Valiokunta on rinnastanut tällaisen rangaistusluonteisen taloudellisen seuraamuksen asiallisesti rikosoikeudelliseen seuraamukseen. Koska kysymys on julkisen vallan käytöstä, siihen liittyy lailla säätämisen velvollisuus. Valiokunta on katsonut myös, että kysymys on merkittävän julkisen vallan käytöstä. Laissa on säädettävä siten täsmällisesti ja selvästi maksuvelvollisuuden ja maksun suuruuden perusteista, maksuvelvollisen oikeusturvasta ja lain täytäntöönpanon perusteista.

Valiokunta on pitänyt lisäksi merkityksellisenä sitä, että myöhästymismaksun määrääminen kohdistuu massaluonteiseen automatisoituun rekisteröintimenettelyyn. Maksua ei myöskään määrättäisi yleensä luonnollisille henkilöille. Valiokunta on viitannut perustuslain 21 ja 81 §:iin ja todennut, ettei verotuksen kaltaisessa massaluonteisessakaan toiminnassa saa vaarantaa hyvän hallinnon vaatimuksia tai verovelvollisen oikeusturvaa.

Valiokunta on kohdistanut säännösehdotukseen näistä lähtökohdista kaksi valtiosääntöoikeudellista ja kolme muuta huomautusta.

Valtiovarainvaliokunta käsittelee huomautuksia seuraavassa momenttijärjestyksessä:

Kuulemisvelvollisuus. Säännöksen 2 momentin mukaan suorituksen maksajalle on varattava tilaisuus selvityksen antamiseen ennen myöhästymismaksun määräämistä, jos se on erityisestä syystä tarpeen.

Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt säännöksen muuttamista niin, että ilmoitusvelvollisen kuuleminen muodostuu pääsäännöksi. Siitä olisi mahdollista tehdä erikseen poikkeuksia määrittelemällä poikkeamisen peruste yksityiskohtaisesti. Muutos on välttämätön, jotta lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Valtiovarainvaliokunta ehdottaa säännöstä muutettavaksi perustuslakivaliokunnan edellyttämin tavoin ja kannanottoon sisältyvää liikkumavaraa käyttäen. Kuuleminen muodostuisi siten pääsäännöksi kiinteän päivämaksun enimmäismäärän ylittävää myöhästymismaksua määrättäessä. Tästä voitaisiin poiketa, jos kuuleminen olisi ilmeisen tarpeetonta.

Pääsääntöön lisättäisiin myös poikkeus, jonka nojalla myöhästymismaksu voitaisiin määrätä suorituksen maksajaa kuulematta silloin, kun se olisi enintään 200 euroa. Poikkeus on rajattu siten, ettei se soveltuisi kiinteän päivämaksun enimmäismäärää 135 euroa olennaisesti suuremman myöhästymismaksun määräämiseen.

Valiokunta pitää näitä poikkeuksia perusteltuina myöhästymismaksun kaavamaisuuden ja määräämisen massamenettelyluonteen vuoksi. Suorituksen maksajaa olisi kuitenkin kuultava poikkeussäännöksen soveltuessakin, jos se olisi erityisestä syystä tarpeen. Tällainen voisi koskea esimerkiksi tilannetta, jossa ilmoituksen saapumisajankohdasta on epäselvyyttä.

Valiokunta on ottanut asian arvioinnissa huomioon ne kokemukset, joita on saatu mm. myöhässä ilmoitettujen työnantajasuoritusten myöhästymismaksukäytännöstä. Myöhästymismaksua on määrätty esimerkiksi tänä vuonna marraskuuhun mennessä noin 80 000 ilmoituksen perusteella. Näistä noin 7 000 on annettu yli 45 päivää säädetyn määräajan jälkeen. Niissä ilmoituksen sisältöön perustuvan myöhästymismaksun osuus on ollut keskimäärin 24 euroa.

Kokemusten perusteella on oletettavaa, että pääosa tulorekisteri-ilmoituksen myöhästymisestä määrättävistä myöhästymismaksuista määrättäisiin enintään kiinteän päivämaksun enimmäismäärän suuruisina. Myöskään pitkien myöhästymisten perusteella määrättävät myöhästymismaksut eivät olisi yleensä kiinteän päivämaksun enimmäismäärää olennaisesti suurempia.

Myöhästymismaksun määräämättä jättämisen edellytykset. Säännöksen 3 momentti koskee tilanteita, joissa myöhästymismaksu voitaisiin jättää määräämättä.

Perustuslakivaliokunnan mukaan sääntely ei muodostu kokonaisuutena arvioiden ongelmalliseksi perustuslain 21 §:n kannalta. Sitä on kuitenkin välttämätöntä täsmentää oikeusharkintaiseksi. Lisäksi sitä on täydennettävä nimenomaisella säännöksellä maksun määräämättä jättämisestä kokonaan tai osittain esimerkiksi myöhästymisen vähäisyyden tai myöhästymiselle osoitetun pätevän syyn vuoksi tai muutenkin, jos maksun määrääminen olisi erityisestä syystä kohtuutonta.

Valtiovarainvaliokunta ehdottaa, että myöhästymismaksun määräämättä jättämistä koskeva säännöskohta muutettaisiin oikeusharkintaiseksi. Lisäksi säännöstä täydennettäisiin siten, että perusteet olisivat ehdotettua kattavammat. Myöhästymismaksu jätettäisiin siten määräämättä kaikissa tilanteissa, joissa ilmoituksen myöhästyminen on johtunut ilmoitusvelvollisesta riippumattomasta syystä. Samoin toimittaisiin, jos laiminlyönnille on pätevä syy tai muu erityinen syy.

Säännöstä täydennettäisiin lisäksi niin, että siinä on kysymys verotusmenettelystä annetun lain 22 §:ssä tarkoitetusta laiminlyöntimaksusta.

Perusteet olisivat siten vastaavia kuin hallituksen esityksessä HE 97/2017 vp, jossa on kysymys vastaavassa massamenettelyssä kerättävistä, oma-aloitteisten verojen veroilmoituksen myöhästymisen johdosta määrättävistä myöhästymismaksuista.

Suorituksen maksajasta riippumattomina syinä voitaisiin pitää esimerkiksi yleisen tietoverkon toimintahäiriötä, tulotietojärjestelmän sähköisen asiointipalvelun toimintahäiriötä tai muuta vastaavaa syytä. Jos laiminlyönti johtuu sen sijaan esimerkiksi suorituksen maksajan valtuuttaman toimijan menettelystä, kysymys ei olisi suorituksen maksajasta riippumattomasta syystä.

Pätevänä syynä pidettäisiin taas mm. sairastumista tai ylivoimaista estettä. Ilmoittamisvelvollisuus tulisi kuitenkin täyttää mahdollisimman nopeasti esteen lakattua, jotta myöhästymismaksu voitaisiin jättää määräämättä. Erityisenä syynä voitaisiin pitää esimerkiksi verovelvollisen vahingossa tekemää lasku-, kirjoitus- tai ilmaisuerehdystä.

Myöhästymisen ajallinen vähäisyys on puolestaan otettu jo lakiehdotuksessa huomioon. Tiedot on ilmoitettava yleensä viiden päivän kuluessa maksupäivästä. Myöhästymismaksu määrätään kuitenkin vasta, kun tiedot ilmoitetaan myöhemmin kuin maksukuukautta seuraavan kuukauden 8. päivänä. Sen jälkeenkin maksu nousee 3 eurolla päivässä 45 päivään asti, jolloin maksun suuruus olisi siis 135 euroa. Ellei tietoja ole annettu vielä siihen mennessä, määrältään vähäinen laiminlyönti tulee otetuksi huomioon myöhästymismaksun prosenttiperusteisessa laskutavassa.

Muutoksenhakuoikeus. Säännöksen 4 momentti koskee myöhästymismaksuun sovellettavia muita lakeja. Kun kysymys on muutoksenhausta, sovellettavaksi tulisi oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylaki momenttiin sisältyvän viittauksen perusteella.

Perustuslakivaliokunta on kiinnittänyt huomiota siihen, että viitattua lakia sovelletaan sen 1 §:n mukaan niiden Verohallinnon tehtäväalaan kuuluvien verojen ja maksujen verotusmenettelyyn ja muutoksenhakuun, joista säädetään pykälässä luetelluissa laeissa. Nyt ei ole kuitenkaan kysymys verotusmenettelystä, eikä viitatun sääntelykokonaisuuden sisältö ole oikeusturvan kannalta ongelmattoman selvä.

Perustuslakivaliokunta on pitänyt erityisen ongelmallisena viitattua muutoksenhakusäännöstöä. Sen mukaan päätökseen saa hakea muutosta verovelvollinen, verosta vastuussa oleva ja muu asianomaisen verolain mukaan muutoksenhakuun oikeutettu. Koska oikeusturvavaatimus on erityisen korostunut rangaistuksenluonteisissa seuraamuksissa, sääntelyä on täsmennettävä niin, että siitä käy selvästi ilmi ilmoitusvelvollisen valitusoikeus. Tällainen muutos on edellytyksenä sille, että lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Kannanottoon sisältyy lisäksi huomautus, joka koskee veronsaajien muutoksenhakuoikeutta. Viittaus merkitsee nimittäin myös sitä, että Veronsaajien oikeudenvalvontayksiköllä on veronsaajan puolesta oikeus muutoksenhakuun. Perustuslakivaliokunta on suhtautunut kuitenkin pidättyvästi erityissäännöksiin viranomaisen yleisestä muutoksenhakuoikeudesta.

Valiokunta on pitänyt toisaalta viranomaisen muutoksenhakuoikeutta hyväksyttävänä, jos se on rajoitettu lailla esimerkiksi oikeuskäytännön yhtenäisyyden ylläpitoon liittyviin perusteisiin taikka sitä voidaan asioiden laatu ja luonne huomioon ottaen pitää muuten perusteltuna. Valiokunnan mielestä nyt arvioitavaan lakiehdotukseen ei sisälly sellaisia erityisiä perusteita, joiden nojalla olisi perusteltua antaa viranomaiselle muutoksenhakuoikeus myöhästymismaksun määräämistä koskevaan päätökseen.

Valtiovarainvaliokunta ehdottaa 4 momentin säännöstä muutettavaksi ensinnäkin niin, että siinä luetellaan selvästi muutoksenhakuun oikeutetut. Lisäksi Veronsaajien oikeudenvalvontayksikön muutoksenhakuoikeutta rajoitettaisiin päätöksenteon ensivaiheessa. Siltä osin kuin sääntelyä on tarpeen tarkentaa ilmoitusvelvollisen menettelyllisten oikeuksien toteamiseksi, selvintä olisi säätää niistä uudessa 5 momentissa.

Verohallinnon tekemään myöhästymismaksua koskevaan päätökseen saisivat siten hakea muutosta suorituksen maksaja ja myöhästymismaksun suorittamisesta veronkantolain tai muun verolain mukaan vastuussa oleva. Veronsaajalla ei sitä vastoin olisi muutoksenhakuoikeutta vielä tässä vaiheessa vaan vasta oikaisuvaatimuksesta tai valituksesta annettu päätökseen. Silloinkin muutoksenhakuoikeus syntyisi vain siltä osin kuin päätöstä on muutettu tai se on kumottu suorituksen maksajan tai myöhästymismaksusta vastuussa olevan muutoksenhaun johdosta.

Valiokunta pitää menettelyjen yhtenäisyyden vuoksi sinänsä perusteltuna, että muutoksenhakumenettelyyn sovelletaan muutoin oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain säännöksiä. Vastaavasti on myös tarkoituksenmukaista, että viranomaisen rajoitettua muutoksenhakuoikeutta käyttää myös tässä yhteydessä Veronsaajien oikeudenvalvontayksikkö. Sillä on myös muutoin puhevalta Verohallinnon määräämiä veroja ja myöhästymismaksuja koskevassa muutoksenhaussa.

Ilmoitusvelvollisen menettelylliset oikeudet. Perustuslakivaliokunta on kehottanut täsmentämään sääntelyä myös muutoin niin, että ilmoitusvelvollisen menettelylliset oikeudet käyvät siitä selvästi ilmi. Perustelluinta olisi, että menettelyissä noudatettaisiin hallinnon ja hallintolainkäytön yleislakeja täydennettynä mahdollisin erikseen säädettävin poikkeuksin.

Valtiovarainvaliokunta ehdottaa selvyyden vuoksi, että pykälään lisätään uusi 5 momentti. Siinä viitattaisiin nimenomaisesti siihen, mitä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetussa laissa säädetään myöhästymismaksusta. Sen lisäksi tulotietojärjestelmästä annetussa laissa voidaan säätää erikseen muutoksenhakuun oikeutetuista ja verovelvollisen kuulemisesta.

Valiokunta on jo edellä puoltanut menettelyjä, jotka pohjautuvat oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylakiin. Samat yhdenmukaisen menettelyn perusteet ja hyödyt pätevät myös tässä. Lisäksi on huomattava, että oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylain myöhästymismaksun menettelysäännöksiä sovelletaan jo nykyisin kattavasti suorituksen maksajiin.

Yhdenmukaiset menettelyt pienentävät myös hallinnollisia kustannuksia. Huomattavaa on, ettei tulotietojärjestelmään liity myöhästymismaksun lisäksi muita massamenettelynä tehtäviä hallintopäätöksiä. Järjestelmässä ei myöskään kanneta myöhästymismaksun lisäksi veroja tai maksuja. Myöhästymismaksun toimeenpanossa ja siihen liittyvissä oikeusturvamenettelyissä on siten tar-

koituksenmukaista hyödyntää oma-aloitteisten verojen vastaavien seuraamusmaksujen toimeenpanossa käytettyjä menettelyjä.

Valiokunta toteaa lopuksi, että hallintolakia sovelletaan verotusmenettelyssä ja verotusta koskevassa muutoksenhaussa siltä osin kuin verolainsäädännössä ei ole säädetty toisin. Poikkeukset johtuvat verotuksen massamenettelyluonteesta, ja ne koskevat mm. asianosaisen kuulemiseen, päätöksen sisältöön ja päätöksen tiedoksiantoon liittyviä yksityiskohtia. Vastaavasti myös valitusmenettelyyn sovelletaan yleislakina hallintolainkäyttölakia siltä osin kuin verolainsäädännössä ei ole erityissääntelyä. Poikkeukset koskevat mm. toimivaltaista hallinto-oikeutta, valitusaikaa ja Veronsaajien oikeudenvalvontayksikön kuulemisen yksityiskohtia.

Sama yleislakien ja erityislain suhde pätee siis myös nyt. Hallintolain ja hallintolainkäyttölain säännökset tulevat siten sovellettaviksi siltä osin kuin tulotietojärjestelmästä annetussa laissa ja oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylaissa ei ole niistä eroavaa sääntelyä. Olennaista on, ettei yleislakien ja verolainsäädännön säännöksillä ole merkittäviä eroja verovelvollisen oikeusturvan kannalta.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotus

2 §. Suhde muuhun lainsäädäntöön ja tietojen salassapitoon. Säännös koskee lain suhdetta muuhun lainsäädäntöön ja tietojen salassapitoa. Sen 1 momentti koskee henkilötietojen käsittelyä, ja siinä viitataan EU:n tietosuoja-asetukseen sekä kansallisiin henkilötietojen suojaa koskeviin säännöksiin. Valiokunta ehdottaa, että momentti poistetaan perustuslakivaliokunnan esittämien huomautusten vuoksi.

7 §. Tulorekisteriin tallennettavat täydentävät tiedot. Säännös koskee tulorekisteriin tallennettavia täydentäviä tietoja. Valiokunta ehdottaa, että pykälässä olevan luettelon 7 kohtaan lisätään tieto ammattinimikkeestä.

Lisäys on tarpeen kuntien hallinnollisen taakan keventämiseksi. Kunnat toimittavat vuosittain Tilastokeskukselle huomattavan määrän tietoja mm. kuntien talous- ja toimintatilastoa sekä palkkatilastoja varten. Jotta tietoja voitaisiin käyttää sellaisenaan esimerkiksi kattavaan tilastointiin, niiden tulisi sisältää myös tieto ammattinimikkeestä.

Ammatti*nimike* on työnantajan vapaamuotoisesti määrittämä nimike. Se poikkeaa lakiehdotuksen 6 §:n 3 momentin 3 kohdan nojalla talletettavasta ammatti*luokasta*, joka perustuu puolestaan Tilastokeskuksen käyttämään ammattiluokitukseen. Esimerkiksi Tilastokeskuksen ammattiluokan 91129, "muualla luokittelemattomat siivoojat" piiriin kuuluu esimerkiksi *laivasiivooja*, joka on säännökseen lisättäväksi ehdotettu ammattinimike.

13 §. Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulojärjestelmästä. Säännös koskee tietojen käyttäjien oikeutta saada tietoja tulotietojärjestelmästä. Pykälän 1 momentin 8 kohta koskee tie-

toja, joita Työttömyysvakuutusrahasto on oikeutettu saamaan työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 10 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten.

Esityksen antamisen jälkeen on havaittu, että Työttömyysvakuutusrahasto tulee tarvitsemaan tulorekisterin tietoja myös em. rahoituslain 10 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädetyn tehtävänsä toimeenpanossa eli koulutuksen korvaamisesta annetun lain (1140/2013) mukaisten korvausten toimeenpanossa.

Valiokunta ehdottaa, että 13 §:n 1 momentin 8 kohtaa täydennetään niin, että tietoja voidaan luovuttaa myös mainittuun käyttötarkoitukseen.

Lisäys ei muuttaisi Työttömyysvakuutusrahastolla nykyisin olevaa oikeutta saada salassapitosäännösten estämättä mainittuja tietoja. Tiedonsaantioikeus perustuu koulutuksen korvaamisesta annetun lain 9 §:ään, jossa viitataan muun muassa rahoituslain 22 ja 22 a §:iin. Näihin säännöksiin perustuu myös työttömyysvakuutusrahaston oikeus saada tietoja rahoituslain 10 §:n 1 momentin 2 ja 3 kohdassa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten.

14 §. Tietojen luovutusta koskevat erityiset säännökset. Pykälä sisältää tietojen luovutusta koskevia erityisiä säännöksiä. Sen 4 momentissa säädettäisiin kansallisesta poikkeuksesta, joka koskee EU:n tietosuoja-asetuksen 18 artiklaa. Valiokunta on ehdottanut edellä, että lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentti poistetaan perustuslakivaliokunnan esittämien huomautusten vuoksi. Samasta syystä myös 14 §:n 4 momentti tulisi poistaa.

19 §. Tulorekisteriyksikön yhteistyöryhmä. Pykälässä säädetään tulorekisteriyksikön yhteistyöryhmästä, johon kuuluu säännöksen 4 momentin mukaan puheenjohtajan lisäksi enintään 12 jäsentä. Näistä yhden tulee olla Verohallinnon, yhden Kansaneläkelaitoksen ja yhden Eläketurvakeskuksen nimeämä. Sen lisäksi yksi jäsen edustaa suorituksen maksajatahoja ja yksi tulonsaajatahoja. Säännöksessä ei ole ollut tarkoitus rajoittaa maksaja- tai tulonsaajatahojen edustajien määrää. Jotta tästä ei aiheutuisi epäselvyyttä, 4 momenttia tulisi tarkentaa siten, että ainakin yksi jäsen edustaa suorituksen maksajatahoja ja ainakin yksi tulonsaajatahoja.

22 §. Myöhästymismaksu. Säännös koskee myöhästymismaksua eli sanktiota siitä, että suorituksen maksaja ilmoittaa vaaditut tiedot myöhässä. Valiokunta ehdottaa, että säännöksen 2—4 momentteja tarkennetaan perustuslakivaliokunnan huomautusten vuoksi seuraavasti:

Pykälän 2 momentti koskee velvollisuutta kuulla suorituksen maksajaa ennen myöhästymismaksun määräämistä. Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt säännöksen muuttamista niin, että kuulemisvelvollisuus muodostuu pääsäännöksi, josta voidaan säätää erikseen poikkeuksia. Poikkeusten peruste tulee määritellä silloin yksityiskohtaisesti.

Valiokunta ehdottaa momenttia muutettavaksi niin, että suorituksen maksajalle varataan tilaisuus selvityksen antamiseen ennen myöhästymismaksun määräämistä, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta. Jos myöhästymismaksua määrätään enintään 200 euroa, tilaisuus varattaisiin vain, jos se on erityisestä syystä tarpeen.

Pykälän 3 momentti koskee tilanteita, joissa myöhästymismaksu voitaisiin jättää määräämättä. Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt, että sääntely muutetaan oikeusharkintaiseksi. Säännöstä on täydennettävä lisäksi niin, että myöhästymismaksu jätetään määräämättä esimerkiksi myöhästymisen vähäisyyden tai myöhästymiselle osoitetun pätevän syyn perusteella tai muutenkin, jos maksun määrääminen olisi erityisestä syystä kohtuutonta.

Valiokunta ehdottaa momenttia muutettavaksi niin, että myöhästymismaksu jätetään määräämättä, jos ilmoituksen antaminen on viivästynyt suorituksen maksajasta riippumattomasta syystä tai jos laiminlyönnille on muu pätevä syy tai muu erityinen syy. Momenttia tarkennettaisiin lisäksi niin, että siinä tarkoitetaan verotusmenettelylain 22 §:n mukaista laiminlyöntimaksua.

Pykälän 4 momentti koskee myöhästymismaksuun sovellettavia muita lakeja. Siinä on mm. viitattu muutoksenhakuoikeuden osalta oma-aloitteisia veroja koskevaan verotusmenettelylakiin. Perustuslakivaliokunta on edellyttänyt tältä osin, että sääntelyä täsmennetään niin, että siitä käy selvästi ilmi ilmoitusvelvollisen valitusoikeus. Se on katsonut lisäksi, ettei veronsaajan muutoksenhakuoikeudelle ole osoitettu perusteita.

Valiokunta ehdottaa säännöksen tarkentamista niin, että siinä luetellaan muutoksenhakuun oikeutetut. Lisäksi veronsaajien muutoksenhakuoikeutta rajoitettaisiin niin, että se ei koske ensivaiheessa määrättyjä maksuja.

Myöhästymismaksua koskevaan Verohallinnon päätökseen ja oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saisivat siten hakea muutosta suorituksen maksaja ja myöhästymismaksusta veronkantolain tai muun verolain mukaan vastuussa oleva. Veronsaajien oikeudenvalvontayksikkö saisi hakea muutosta oikaisuvaatimuksesta tai valituksesta annettuun päätökseen siltä osin kuin Verohallinnon myöhästymismaksua koskevaa päätöstä on muutettu tai se on kumottu.

Pykälän 4 momentissa on viitattu osin myös veronkantolakiin, jota sovellettaisiin myöhästymismaksun kantamiseen, perintään ja palauttamiseen. Perustuslakivaliokunta on kehottanut täsmentämään sääntelyä kaikkiaan niin, että ilmoitusvelvollisen menettelylliset oikeudet ilmenevät selvästi laista.

Valiokunta ehdottaa, että 22 §:ään lisätään uusi 5 momentti. Sillä täsmennettäisiin ilmoitusvelvollisen menettelyllisiä oikeuksia sen lisäksi, mitä lakiehdotuksessa muutoin säädetään. Myöhästymismaksua koskevaan menettelyyn, päätökseen ja muutoksenhakuun sovellettaisiin siten, mitä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylaissa säädetään myöhästymismaksusta. Vastaavasti maksun kantamiseen, perintään ja palauttamiseen sovellettaisiin, mitä veronkantolaissa säädetään oma-aloitteisten verojen verotusmenettelylaissa säädetystä myöhästymismaksusta.

25 §. Voimaantulo. Säännöstä tulisi tarkentaa eräiden siirtymäajan tiedonsaantitarpeiden vuoksi. Siinä ei ole säädetty nimittäin siitä, miten menetellään, kun tarvittavat tiedot ovat jo tulorekisterissä, mutta tiedon käyttäjällä ei ole pääsyä niihin vielä vuonna 2019.

Tällainen tilanne koskee mm. työtapaturma- ja ammattitautilaissa tarkoitettuja tapaturmavakuutusyhtiöitä ja Melaa, jotka eivät ole tapaturmajärjestelmän toimeenpanon osalta mukana tulorekisterin ensimmäisessä käyttöönotossa vuonna 2019. Ne tarvitsevat kuitenkin tulotietorekisterin

palkkatietoja ansionmenetyskorvausten määrittämiseen. Niiden on käännyttävä sen vuoksi korvauksia myöntäessään edelleen työnantajien puoleen lyhyen ajan. Melalla tämä tilanne on silloin, kun maatalousyrittäjällä on työsuhde maatalousyrittäjätoiminnan rinnalla.

Valiokunta ehdottaa, että voimaantulosäännöstä täydennetään tämän tiedonsaantioikeuden turvaamiseksi. Selvyyden vuoksi lakiehdotuksen 25 §:n 2 momentti on syytä jakaa kahtia ja sen viimeinen virke siirtää 4. momentiksi. Lisäksi pykälään tulisi lisätä uudet 5 ja 6 momentit, joissa säädettäisiin siirtymäkauden tiedonsaantioikeudesta. Esitykseen sisältyvät 4—6 momentit siirtyisivät silloin 7—9 momenteiksi.

Uuden 5 momentin mukaan edellä 13 §:n 1 momentin 9—16 ja 18—24 kohdassa tarkoitetuille tiedon käyttäjille ilmoitettaviin tietoihin, jotka koskevat 1 päivänä tammikuuta 2019 tai sen jälkeen ja ennen 1 päivää tammikuuta 2020 maksettuja suorituksia, annettuja etuja tai suoritettuja takaisinmaksuja, sovelletaan kuitenkin vuoden 2019 aikana lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Uuden 6 momentin mukaan ulosottoviranomaiselle ilmoitettaviin tietoihin, jotka koskevat 1 päivänä tammikuuta 2019 tai sen jälkeen ja ennen 1 päivää tammikuuta 2021 maksettuja suorituksia, annettuja etuja tai suoritettuja takaisinmaksuja, sovelletaan vuosien 2019 ja 2020 aikana lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Edellä esitetyin tavoin 7 momentiksi siirtyvä säännös koskee uudistuksen ensimmäistä vuotta, jolloin myöhästymismaksua ei vielä määrättäisi kuin ilmeisen piittaamattomuuden vuoksi. Kysymys on kohtuunäkökohdasta uuden järjestelmän käyttöönottovaiheessa, johon liittyy helposti myös tahattomia virheitä. Säännöstä on tarpeen tarkentaa niin, ettei myöhästymismaksua määrätä myöskään taannehtivasti siirtymäajalta. Myöhästymismaksua määrättäisiin siten ennen 1.1.2020 maksettuja suorituksia, annettuja etuja tai suoritettuja takaisinmaksuja koskevan ilmoituksen myöhästymisen perusteella vain, jos laiminlyönti osoittaa ilmeistä piittaamattomuutta velvollisuudesta ilmoittaa tietoja tulorekisteriin.

Näiden muutosten lisäksi pykälän 3 momenttia tulisi tarkentaa niin, että siinä oleva viittaus 13 §:ään koskee 13 §:n 1 momenttia.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Valtiovarainvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muuttamattomana hallituksen esitykseen HE 134/2017 vp sisältyvät 2.—5. lakiehdotuksen.

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 134/2017 vp sisältyvän 1. lakiehdotuksen. ***(Valiokunnan muutosehdotukset)***

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Laki

tulotietojärjestelmästä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku

Yleiset säännökset

1 §

Tulotietojärjestelmä ja sen yleinen rakenne

Tässä laissa säädetään työnantajia ja muita suorituksen maksajia sekä tiedon käyttäjiä palvelevasta valtakunnallisesta tietojärjestelmästä (tulotietojärjestelmä) sekä velvollisuudesta käyttää sitä lakisääteisen ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvien tulotietojen ja muiden niihin liittyvien tietojen antamiseen. Tässä laissa säädetään myös mahdollisuudesta käyttää tulotietojärjestelmää tiedonsaantioikeuden piiriin kuuluvien tietojen antamiseen.

Tulotietojärjestelmä muodostuu lakisääteisen ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuden sekä tiedonsaantioikeuden nojalla annettavia tietoja sisältävästä tulorekisteristä sekä tietojen oikeellisuutta palvelevasta yksilöinti- ja yhteystietoja sisältävästä rekisteristä.

Tulotietojärjestelmän avulla vastaanotetaan ja talletetaan työnantajien ja muiden tässä laissa tarkoitettujen tahojen antamia tietoja sekä välitetään tietoja niiden saantiin oikeutetuille viranomaisille ja muille tahoille suoritusten maksajien lakisääteisen ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuden täyttämiseksi sekä tiedonsaantioikeuden toteuttamiseksi.

Tiedot annetaan ja tietoja luovutetaan tulotietojärjestelmästä teknisen käyttöyhteyden avulla tai muutoin sähköisesti 11 §:ssä säädetyin poikkeuksin.

2 §

Suhde muuhun lainsäädäntöön ja tietojen salassapito

~~Jollei tässä laissa toisin säädetä, sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn tulotietojärjestelmässä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta~~

~~liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 ja kansallisia henkilötietojen suojaa koskevia säännöksiä.~~

Tulorekisteriin talletetut tuloja ja muita suorituksia sekä suorituksen saajia ja -maksajia koskevat tiedot ovat salassa pidettäviä. Tulotietojärjestelmään sovelletaan muutoin, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999) säädetään, kuitenkin siten, että tietoja voidaan tulotietojärjestelmästä luovuttaa ainoastaan tässä laissa mainittuihin käyttötarkoituksiin sekä mainitun lain 11 ja 12 §:n, 26 §:n 3 momentin ja 29 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädettyihin käyttötarkoituksiin.

3 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

1) suorituksen maksajalla työnantajaa, toimeksiantajaa tai muuta näihin rinnastettavaa suorituksen maksajaa taikka muuna kuin rahana annetun edun antajaa;

2) tulonsaajalla luonnollista henkilöä, kuolinpesää tai oikeushenkilöä, jolle tässä laissa tarkoitettu suoritus on maksettu tai muuna kuin rahana maksettu etu annettu;

3) tiedon käyttäjällä viranomaista tai julkista tehtävää hoitavaa tahoa, jolle välitetään tulotietojärjestelmään talletettuja tietoja;

4) maksupäivällä päivää, jona suoritus on tulonsaajan käytettävissä.

2 luku

Rekisterinpitäjä ja tulorekisterin käyttötarkoitus

4 §

Rekisterinpitäjä ja tulotietojärjestelmään liittyvät vastuut

Tulotietojärjestelmän rekisterinpitäjänä toimii Verohallinnon Tulorekisteriyksikkö. Tulorekisteriyksikkö määrittelee päätöksellään tarkemmin tulorekisteriin tämän lain nojalla talletettavat tiedot. Tulorekisteriyksikkö päättää myös siitä, mitkä tulorekisterin tiedot tiedon käyttäjille tässä laissa tarkoitettuihin käyttötarkoituksiin luovutetaan sekä vastaa tietojen välittämisestä tulorekisteristä tiedon käyttäjille.

Tulorekisteriyksikkö ylläpitää tulotietojärjestelmää sekä vastaa tulotietojärjestelmän toimivuudesta ja tietoturvallisuudesta yhdessä Verohallinnon kanssa.

Suorituksen maksajat vastaavat tulorekisteriin talletettavaksi antamiensa tietojen oikeellisuudesta sekä tietojen oikaisemisesta ilman aiheetonta viivytystä.

Jos tulonsaaja vaatii suorituksen maksajan tulorekisteriin ilmoittaman virheellisen tiedon korjaamista, on korjausvaatimus tehtävä suorituksen maksajalle.

Tulorekisteriyksikkö voi tiedoissa havaittujen teknisten virheiden vuoksi pyytää suorituksen maksajaa tarkistamaan tulorekisteriin talletettavaksi antamansa tiedon oikeellisuuden.

5 §

Tulorekisterin käyttötarkoitus

Tulorekisterin käyttötarkoituksena on vastaanottaa ja tallettaa suorituksen maksajien ilmoittamia tulotietoja ja muita niihin liittyviä tietoja sekä välittää tiedot tiedon käyttäjille 13 §:ssä mainittuihin tarkoituksiin.

3 luku

Tulotietojärjestelmään talletettavat tiedot

6 §

Tulorekisteriin talletettavat tulotiedot ja muut tiedot

Tulorekisteriin talletetaan 2 ja 3 momentissa tarkoitetut tulonsaajia koskevat tulotiedot ja muut tiedot, jotka suorituksen maksaja on tässä pykälässä mainittujen lakien nojalla velvollinen ilmoittamaan tiedon käyttäjille.

Työnantajan, toimeksiantajan tai muun näihin rinnastettavan suorituksen maksajan maksamista suorituksista ja muuna kuin rahana antamista eduista talletetaan seuraavat verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 3 luvun sekä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain (768/2016) 16 §:n ja 29 §:n 3 momentin nojalla ilmoitettavat tiedot:

1) tiedot palkoista, luontoiseduista, palkkioista, palkinnoista ja muista veronalaisista eduista sekä näihin liittyvistä veronalaisista pääomatuloista;

2) tiedot merityötuloista, ulkomaantyötuloista, urheilijan palkkioista ja yrittäjän palkkatuloista;

3) tiedot työsuhdeoptioista ja osakepalkkioista sekä henkilöstörahaston rahasto-osuuksista;

4) tiedot työpanokseen perustuvista osingoista ja ylijäämistä;

5) tiedot työstä, tehtävästä tai palveluksesta muuna kuin palkkana maksetuista korvauksista, jos tulonsaajaa ei ole merkitty ennakkoperintälain (1118/1996) 25 §:ssä tarkoitettuun ennakkoperintärekisteriin;

6) tiedot työnantajan maksamista eläkkeistä;

7) tiedot sijaismaksajan maksamista palkoista, palkkaturvana maksetuista suorituksista sekä sairauskassan maksamista täydennyspäivärahoista;

8) tiedot tekijänoikeudesta tai patentista maksetuista korvauksista sekä muista käyttökorvauksista;

9) tiedot kustannusten korvauksista ja kulukorvauksista;

10) ulkomaisen työnantajan tai työntekijöiden lähettämisestä annetun lain (447/2016) 8 §:n mukaisesti asetetun edustajan antamat tiedot tuloverolain (1535/1992) 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitetusta palkasta, jos kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä palkasta sekä muusta palkasta silloin, kun palkansaaja jatkuvasti oleskelee Suomessa yli kuuden kuukauden ajan sekä asetettua edustajaa koskevat tiedot;

11) vakuutetun sairausvakuutusmaksun määräämisessä tarvittavat tiedot työtuloista, jotka eivät kuulu sairausvakuutuksen päivärahamaksun perusteeseen sairausvakuutuslain (1224/2004) 11 luvun 2 §:n 4 momentin nojalla;

12) tiedot 1—10 kohdassa tarkoitetuista eristä toimitetusta ennakonpidätyksestä sekä peritystä lähdeverosta ja vakuutetun sairausvakuutusmaksusta;

13) ulkomaille lähetettyä työntekijää koskevat vakuutetun sairausvakuutusmaksun määräämiseksi tarpeelliset tiedot;

14) tiedot kunnan ja kuntayhtymän maksamistaan palkkioista perimistä luottamushenkilömaksuista;

15) tiedot työntekijältä perityistä tuloverolain 96 ja 96 a §:ssä tarkoitetuista pakollisista vakuutusmaksuista ja kollektiivisen lisäeläketurvan maksuista sekä mainitun lain 54 d §:ssä tarkoitetuista vapaaehtoisen yksilöllisen eläkevakuutuksen maksuista;

16) tiedot tulonsaajalle maksetuista perusteettomista eduista sekä tiedot tulonsaajalle maksetuista suorituksista takaisin perityistä määristä;

17) ulkomaisen työnantajan tai työntekijöiden lähettämisestä annetun lain 8 §:n mukaisesti asetetun edustajan antamat tiedot tuloverolain 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitetun vuokratun työntekijän työskentelyn arvioidusta kestosta ja palkan määrästä sekä työn teettäjästä, jos kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä työntekijän palkasta sekä asetettua edustajaa koskevat tiedot;

18) Pohjoismaiden välillä virka-avusta veroasioissa tehdyn sopimuksen (SopS 37/1991) 20 artiklan mukaisessa veron kannosta ja siirrosta tehdyssä sopimuksessa (SopS 97/1997) tarkoitettujen velvoitteiden toteuttamiseksi tarvittavat tiedot;

19) tiedot ulkomaan työskentelystä ja sen kuluessa tapahtuneesta Suomessa oleskelusta, kun työnantaja on jättänyt toimittamatta palkasta ennakonpidätyksen ulkomaantyötuloa koskevan tuloverolain 77 §:n nojalla;

20) työnantajan ilmoittamat tiedot sijaismaksajan maksamista palkoista, joista työnantaja on velvollinen maksamaan työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetussa laissa (771/2016) tarkoitetun sairausvakuutusmaksun;

21) tiedot työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetussa laissa tarkoitetun työntekijöille maksettavien palkkojen yhteismäärän perusteella maksettavan sairausvakuutusmaksun ja siitä tehtävien vähennysten yhteismäärästä.

Lisäksi työnantajan, toimeksiantajan tai muun näihin rinnastettavan suorituksen maksajan maksamista suorituksista ja muuna kuin rahana antamista eduista talletetaan seuraavat tiedot:

1) työntekijän eläkelain (395/2006) 3 §:ssä mainittujen työeläkelakien mukaiset työansiota koskevat tiedot lukuun ottamatta yrittäjän eläkelaissa (1272/2006) ja maatalousyrittäjän eläkelaissa (1280/2006) tarkoitettua työtuloa, eläkejärjestelynumero, julkisten alojen eläkelain (81/2016) 153 §:ssä tarkoitetut palvelusaikoja koskevat tiedot sekä työsuhteen päättymistä koskeva tieto, kun työsuhde päätetään vanhuuseläkkeelle siirtymisen perusteella;

2) työtapaturma- ja ammattitautilain (459/2015) 81 §:ssä ja 168 §:n 2 momentissa tarkoitettuja työansioita koskevat tiedot sekä tieto työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen vakuutusnumerosta ja -yhtiöstä, jos työnantajalla on useita samanaikaisesti voimassa olevia vakuutuksia;

3) työtapaturma- ja ammattitautilain 21 luvussa tarkoitetun vakuutusmaksun määrittämiseksi tieto työntekijän ammattiluokasta;

4 työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain (555/1998) 19 §:ssä tarkoitetut palkansaajan työttömyysvakuutusmaksun perustetta koskevat tiedot;

5) työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa tarkoitettu tieto siitä, onko suorituksen saaja työttömyysturvalaissa (1290/2002) tarkoitettu osaomistaja;

6) työnantajan ilmoittamat tiedot sijaismaksajan maksamista palkoista, joista työnantaja on velvollinen maksamaan muut kuin 2 momentissa tarkoitetut työnantajan sosiaalivakuutusmaksut.

Ennakkoperintälain 31 §:ssä tarkoitettuun työnantajarekisteriin merkityn suorituksen maksajan osalta talletetaan myös tieto siitä, että tapahtumia, joista 2 tai 3 momentin nojalla talletetaan tietoja, ei ole kalenterikuukauden aikana ollut.

7 §

Tulorekisteriin talletettavat täydentävät tiedot

Tulorekisteriin talletetaan 6 §:ssä tarkoitettuja tietoja täydentäviä työsuhteeseen tai muuhun palvelus- taikka toimeksiantosuhteeseen liittyviä tiedon käyttäjien 13 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamisessa tarpeellisia tietoja, jotka koskevat:

1) palvelussuhteen tyyppiä, kestoa ja sen päättymisen syytä;
2) tulolajeja sekä työaika- ja poikkeustilannekorvauksia;
3) palkkauksen muotoa;
4) tuloerien ansainta-ajankohtia;
5) suorituksen kertaluonteisuutta;
6) vähennysten jälkeen maksettavan palkan määrää;
7) sovellettavaa työehtosopimusta ja ammattinimikettä;
8) osa-aikaisuutta ja sovittua viikkotyöaikaa;
9) palkallista tai palkatonta poissaoloa;
10) sosiaaliturvaa koskevia todistuksia;
11) työtapaturma- ja ammattitautivakuutuksen vakuutusnumeroa ja yhtiötunnusta;
12) työllistämistä valtion työllisyysmäärärahoilla;
13) tietoa siitä, että suoritus on maksettu muuna kuin rahana;
14) suorituksesta ulkomaille maksettua veroa;
15) suorituksen ulosmittausta;
16) tulonsaajan osakkuusasemaa suhteessa suorituksen maksajaan;
17) tulonsaajan toimipaikkaa ja sen osoitetta;
18) takaisinperityn tuloerän alkuperäistä maksupäivää ja siitä maksuhetkellä toimitettua ennakonpidätystä;
19) ilmoituksen lisätietoja eläkelaitoksille ja Eläketurvakeskukselle;
20) työnantajan Kansaneläkelaitokselle tekemää korvaushakemusta.

8 §

Tulorekisteriin talletettavat yksilöinti- ja yhteystiedot

Tulorekisteriin talletetaan seuraavat tulonsaajaa ja suorituksen maksajaa koskevat yksilöinti- ja yhteystiedot, jotka suorituksen maksaja on 6 §:ssä mainitun lain nojalla velvollinen ilmoittamaan tiedon käyttäjille:

1) suomalainen henkilötunnus tai yritys- ja yhteisötunnus;
2) vieraassa valtiossa asuvasta asuinvaltion antama vero- tai henkilötunnus tai, jos näitä tietoja ei ole, muu vastaava tunnus;

3) 1 kohdassa mainittujen tietojen puuttuessa nimi, syntymäaika ja tulonsaajan sukupuoli sekä osoite Suomessa tai asuinvaltiossa;

4) tulonsaajan asuinvaltio ja yhteystiedot asuinvaltiossa, jos tulonsaaja on tuloverolain 9 §:ssä tarkoitettu rajoitetusti verovelvollinen;

5) työntekijän eläkelain 147 §:ssä tarkoitetut muut yhteystiedot, jos suorituksen maksaja on mainitussa pykälässä tarkoitettu tilapäinen työnantaja.

Tulorekisteriin voidaan 1 momentin estämättä tallettaa suorituksen maksajan tulorekisteriyksikölle ilmoittamat 1 momentissa tarkoitetut tiedot, joiden ilmoittaminen ei perustu ilmoittamis- tai tiedonantovelvollisuuteen.

Tulorekisteriin talletetaan lisäksi suorituksen maksajan yhteyshenkilöä koskevat yhteystiedot.

9 §

Tulotietojärjestelmään talletettavat muut tiedot

Tulotietojärjestelmään talletetaan tietojen oikeellisuuden varmistamiseksi ja muiden tässä laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi seuraavat tiedot:

1) väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annetun lain (661/2009) 13 §:n 1—3, 16 ja 20—22 kohdassa tarkoitetut tiedot Suomen kansalaisista ja Suomessa asuvista ulkomaalaisista sekä tiedoissa tapahtuneet muutokset;

2) tarpeelliset yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 4 ja 5 §:ssä tarkoitetut tiedot ja tiedoissa tapahtuneet muutokset;

3) tieto eläkejärjestelynumerosta ja tiedoissa tapahtuneet muutokset.

Lisäksi tulotietojärjestelmään voidaan tallettaa tulonsaajan tai suorituksen maksajan ilmoittamat heitä koskevat yksilöinti- ja yhteystiedot sekä asiointikieltä koskevat tiedot.

4 luku

Tietojen antaminen Tulorekisteriyksikölle

10 §

Tietojen antaminen Tulorekisteriyksikölle

Suorituksen maksajan on salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä annettava Tulorekisteriyksikölle 6 ja 8 §:ssä säädetyt ilmoittamis- ja tiedonantovelvollisuuden piiriin kuuluvat tiedot ja se voi antaa Tulorekisteriyksikölle talletettaviksi ja edelleen 13 §:n nojalla luovutettaviksi tulonsaajia koskevat 7 §:ssä tarkoitetut tiedot.

Tulorekisteriyksiköllä on salassapitosäännösten ja muiden tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada 9 §:ssä tarkoitettuihin käyttötarkoituksiin Patentti- ja rekisterihallitukselta yritys- ja yhteisötietojärjestelmään sisältyvät tiedot yritys- ja yhteisötunnukseen liittyvästä henkilötunnuksesta ja eläkelaitoksilta tiedot eläkejärjestelynumerosta.

11 §

Tietojen antamistapa ja allekirjoittaminen

Edellä 6—8 §:ssä tarkoitetut tiedot on annettava sähköisesti. Erityisestä syystä 6 ja 8 §:ssä tarkoitetut tiedot voidaan antaa muutoin kuin sähköisesti Tulorekisteriyksikön vahvistamalla lomakkeella.

Suorituksen maksajan on allekirjoitettava Tulorekisteriyksikölle annettavat ilmoitukset.

Tulorekisteriyksikölle sähköisesti annettavat ilmoitukset on varmennettava sähköisellä allekirjoituksella tai muulla hyväksyttävällä tavalla.

Verohallinto voi antaa tarkempia määräyksiä siitä, mitä sähköistä menettelyä käyttäen ja millä tavoin varmennettuina ilmoituksia voidaan toimittaa sähköisesti.

12 §

Tietojen antamisaika

Edellä 6 ja 8 §:ssä tarkoitetut tiedot on annettava viimeistään viidentenä kalenteripäivänä maksupäivän jälkeen, jollei jäljempänä tässä pykälässä toisin säädetä.

Luonnollinen henkilö ja kuolinpesä, jota ei ole merkitty ennakkoperintälain 31 §:ssä tarkoitettuun työnantajarekisteriin, voi kuitenkin antaa tiedot kuukausittain viimeistään maksukuukautta seuraavan kalenterikuukauden viidentenä päivänä.

Muuna kuin rahana annettuja etuja ja suorituksia koskevat tiedot on annettava kuukausittain viimeistään seuraavan kalenterikuukauden viidentenä päivänä, jos tulonsaajalle ei samassa yhteydessä makseta rahasuoritusta.

Työntekijän eläkelain 72 §:ssä tarkoitettua vakuutuspalkkaa koskevat tiedot on annettava kuukausittain viimeistään työskentelyä seuraavan kalenterikuukauden viidentenä päivänä, kuitenkin viimeistään viidentenä päivänä sitä kalenterikuukautta seuraavan kalenterikuukauden alusta lukien, jonka aikana suorituksen maksajan velvollisuus vakuutuspalkan määrittämiseen on ilmennyt.

Edellä 6 §:n 2 momentin 16 kohdassa tarkoitetut tiedot perusteettomista eduista on annettava ilman aiheetonta viivytystä ja viimeistään kuukauden kuluessa sen jälkeen, kun perusteeton etu on havaittu ja tiedot tulonsaajalle maksetuista suorituksista takaisin perityistä määristä viimeistään viidentenä päivänä sen päivän jälkeen, jona tieto takaisin perityn määrän maksamisesta, sen maksajasta ja siitä, mihin suoritukseen maksu liittyy, on saatu.

Edellä 6 §:n 2 momentin 17 kohdassa tarkoitetut tiedot on annettava viimeistään viidentenä kalenteripäivänä ensimmäisen vuokratulle työntekijälle maksetun palkan maksupäivän jälkeen.

Edellä 6 §:n 2 momentin 18 kohdassa tarkoitetut tiedot on annettava viimeistään viidentenä kalenteripäivänä ensimmäisen ulkomaan työskentelystä maksetun palkan maksupäivän jälkeen.

Edellä 6 §:n 2 momentin 19 kohdassa tarkoitetut tiedot on annettava viimeistään viidentenä kalenteripäivänä ensimmäisen ulkomaan työskentelystä maksetun palkan maksupäivän jälkeen. Tiedot Suomessa oleskeluajoista voidaan kuitenkin antaa viimeistään maksuvuotta seuraavan vuoden tammikuun loppuun mennessä.

Edellä 6 §:n 2 momentin 20 ja 21 kohdassa sekä 3 momentin 6 kohdassa tarkoitetut tiedot on annettava kuukausittain viimeistään maksukuukautta seuraavan kalenterikuukauden viidentenä päivänä.

Edellä 6 §:n 4 momentissa tarkoitettu tieto on annettava viimeistään kyseistä kalenterikuukautta seuraavan kalenterikuukauden viidentenä päivänä. Tieto voidaan antaa etukäteen enintään kuudelta kalenterikuukaudelta.

Poiketen siitä, mitä määräajoista edellä säädetään, on tietojen antamisen määräaika lomakkeella ilmoitettaessa viiden kalenteripäivän sijaan kahdeksan kalenteripäivää.

Verohallinto voi määräyksellään pidentää 1—3 ja 11 momentissa säädettyjä määräaikoja sellaisten 6 §:n 2 momentissa tarkoitettujen tietojen osalta, joiden antaminen mainittujen määräaikojen sisällä ei ole verotuksen toimittamisen ja verovalvonnan kannalta välttämätöntä.

5 luku

Tietojen luovutus tulotietojärjestelmästä

13 §

Tiedon käyttäjien oikeus saada tietoja tulotietojärjestelmästä

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tulorekisterin tietoja, jotka tiedon käyttäjä on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeutettu muun lain nojalla saamaan suorituksen maksajalta tai toiselta tiedon käyttäjältä, seuraavasti:

1) Verohallinnolle verotusta sekä 22 ja 23 §:ssä säädetyn myöhästymismaksun määräämistä varten;

2) työntekijän eläkelain 2 §:ssä tarkoitetulle eläkelaitokselle mainitun lain 3 §:ssä mainituissa työeläkelaeissa, sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 883/2004 ja sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamisesta annetun asetuksen (EY) N:o 883/2004 täytäntöönpanomenettelystä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 987/2009 sekä Suomea sitovassa sosiaaliturvasopimuksessa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten;

3) Merimieseläkekassalle merimieseläkelaissa (1290/2006) ja 2 kohdassa mainituissa asetuksissa ja sosiaaliturvasopimuksessa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten;

4) Maatalousyrittäjien eläkelaitokselle maatalousyrittäjän eläkelaissa, 2 kohdassa mainituissa asetuksissa ja sosiaaliturvasopimuksessa, maatalouden harjoittamisesta luopumisen tukemisesta annetussa laissa (612/2006) ja maatalousyrittäjien luopumistuesta annetussa laissa (1293/1994) säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten;

5) Kevalle julkisten alojen eläkelaissa ja 2 kohdassa mainituissa asetuksissa ja sosiaaliturvasopimuksessa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten;

6) Eläketurvakeskukselle työntekijän eläkelain 3 §:ssä mainituissa työeläkelaeissa, Eläketurvakeskuksesta annetussa laissa (397/2006) ja 2 kohdassa mainituissa asetuksissa tai sosiaaliturvasopimuksessa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten;

7) Suomen Pankille siihen palvelussuhteessa olevien henkilöiden eläketurvan toteuttamista varten;

8) työttömyysvakuutusrahastolle työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain 10 §:n 1 momentin 2, 3 ja 6 kohdassa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten;

9) työtapaturma- ja ammattitautilaissa tarkoitetulle vakuutuslaitokselle mainitussa laissa säädettyä vakuutus- tai korvausasian ratkaisemista tai valvontavelvollisuuden täyttämistä varten

taikka vakuutus- ja korvauskäsittelyä varten, kun kyseessä on vakuutus, joka on otettu opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetussa laissa (460/2015), perhehoitolaissa (263/2015), omaishoidon tuesta annetussa laissa (937/2005), eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta annetussa laissa (894/1946), kuntalaissa (410/2015), sosiaalihuoltolaissa (1301/2014), kehitysvammaisten erityishuollosta annetussa laissa (519/1977) tai kuntouttavasta työtoiminnasta annetussa laissa (189/2001) säädetyn mukaisesti, sekä edellä mainituissa laeissa, 2 kohdassa mainituissa asetuksissa tai sosiaaliturvasopimuksessa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa ja valvontavelvollisuuden täyttämistä varten;

10) urheilijan tapaturma- ja eläketurvasta annetussa laissa (276/2009) tarkoitetulle vakuutuslaitokselle mainitussa laissa säädettyä tapaturmaturvaa koskevan vakuutus- tai korvausasian ratkaisemista tai valvontavelvollisuuden täyttämistä varten;

11) maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuslaitokselle käsiteltävänä olevan vakuutus- tai korvausasian ratkaisemista sekä maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaissa (873/2015) sekä 2 kohdassa mainituissa asetuksissa tai sosiaaliturvasopimuksessa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten;

12) liikennevakuutuslaissa (460/2016) tarkoitetulle vakuutusyhtiölle käsiteltävänä olevan vakuutus- tai korvausasian ratkaisemista tai mainitussa laissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten;

13) Liikennevakuutuskeskukselle käsiteltävänä olevan vakuutus- tai korvausasian ratkaisemista ja liikennevakuutuslaissa säädettyjen tehtävien hoitamista varten;

14) Potilasvakuutuskeskukselle potilasvahinkolaissa (585/1986) tarkoitetun korvauksen perusteen ja korvausvelvollisuuden laajuuden määrittämistä varten;

15) Tapaturmavakuutuskeskukselle 9 kohdassa säädetyn lisäksi työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädetyn vakuuttamisen valvontaa varten;

16) Valtiokonttorille käsiteltävänä olevan liikennevakuutuslaissa, työtapaturma- ja ammattitautilaissa, sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetussa laissa (1521/2016), opiskeluun liittyvissä työhön rinnastettavissa olosuhteissa syntyneen vamman tai sairauden korvaamisesta annetussa laissa, eräisiin rangaistus-, huolto- ja hoitolaitoksiin otettujen henkilöiden tapaturmakorvauksesta annetussa laissa, tapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta kriisinhallintatehtävässä annetussa laissa (1522/2016) tai rikosvahinkolaissa (1204/2005) tarkoitetun korvausasian ratkaisemista varten;

17) Kansaneläkelaitokselle kaikista tulorekisteriin merkitystä tulonsaajista sellaiset tulotiedot ja muut tiedot, jotka Kansaneläkelaitoksella on kaikkien sen toimeenpantaviksi säädettyjen eläkkeiden ja etuuksien sekä 2 kohdassa mainituissa asetuksissa tai sosiaaliturvasopimuksessa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten oikeus saada;

18) kunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa laissa (734/1992) tarkoitetun tai varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetussa laissa (1503/2016) tarkoitetun asiakasmaksun määräämistä varten;

19) kuntayhtymälle sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetussa laissa tarkoitetun tai varhaiskasvatuksen asiakasmaksuista annetussa laissa tarkoitetun asiakasmaksun määräämistä varten;

20) työttömyyskassalain (603/1984) 1 §:ssä tarkoitetulle työttömyyskassalle käsiteltävänä olevan työttömyysturvalaissa tai vuorotteluvapaalaissa (1305/2002) tarkoitetun asian ratkaisemista tai väärinkäytösten selvittämistä taikka mainituissa laeissa tai Suomea sitovassa sosiaaliturvaso-

pimuksessa tai sosiaaliturvaa koskevassa muussa kansainvälisessä säädöksessä säädettyjen tehtävien toimeenpanemista varten;

21) Koulutusrahastolle aikuiskoulutustuesta annetussa laissa (1276/2000) säädetyn aikuiskoulutustuen myöntämistä, maksamista ja muuta aikuiskoulutustuen toimeenpanoa varten;

22) työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006) tarkoitetulle työsuojeluviranomaiselle tilaajan selvitysvelvollisuudesta ja vastuusta ulkopuolista työvoimaa käytettäessä annetun lain (1233/2006) ja työsuhteen vähimmäisehtojen noudattamisen sekä ulkomaalaisen työvoiman käytön valvontaa varten;

23) Tilastokeskukselle tilastojen laatimista varten;

24) työ- ja elinkeinotoimistolle, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten sekä työ- ja elinkeinotoimistojen kehittämis- ja hallintokeskukselle julkisesta työvoima- ja yrityspalvelusta annetussa laissa (916/2012) säädetyn palkkatuen ja starttirahan sekä palkkaturvalain (866/1998) ja merimiesten palkkaturvalain (1108/2000) toimeenpanoa varten;

25) ulosottoviranomaiselle ulosottokaaressa (705/2007) tarkoitettua täytäntöönpanoa varten.

Mitä 1 momentin 9, 11 ja 16 kohdassa säädetään tietojen luovuttamisesta työtapaturma- ja ammattitautilaissa tai maatalousyrittäjän työtapaturma- ja ammattitautilaissa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten, 12 ja 16 kohdassa liikennevakuutuslaissa säädettyjen tehtävien toimeenpanoa varten ja 16 kohdassa sotilastapaturman ja palvelussairauden korvaamisesta annetussa laissa tarkoitetun korvausasian ratkaisemista varten, koskee myös tietojen luovuttamista mainituilla laeilla kumottujen lakien mukaisia tehtäviä varten.

14 §

Tietojen luovutusta koskevat erityiset säännökset

Tulorekisteriyksikkö välittää ja luovuttaa tiedot tiedon käyttäjälle sellaisina kuin ne on tulorekisteriin talletettu. Tietojen välittäminen tiedon käyttäjille toteutetaan koneellisesti tulotietojärjestelmään ennalta ohjelmoituja ja kutakin tulotietojärjestelmään talletettavaa tietoa koskevia käsittelysääntöjä noudattaen kullekin tiedon käyttäjälle laissa säädetyn tiedonsaantioikeuden mukaisesti.

Jos suorituksen maksaja on tietoja antaessaan antanut tulonsaajaa tai suorituksen maksajaa koskevana tunnistetietona yritys- ja yhteisötunnuksen, Tulorekisteriyksikkö voi tietoja luovuttaessaan luovuttaa tiedon käyttäjälle samalla tulonsaajan ja suorituksen maksajan henkilötunnuksen ja nimen.

Tiedon käyttäjälle voidaan lisäksi tulotietojärjestelmän sähköisessä asiointipalvelussa luovuttaa tulotietojärjestelmään 9 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan perusteella talletettu tieto tulonsaajan ja suorituksen maksajan nimestä.

~~Tiedot voidaan luovuttaa sen estämättä, mitä luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 18 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään rekisteröidyn oikeudesta siihen, että rekisterinpitäjä rajoittaa henkilötietojen käsittelyä.~~

Tulorekisteriyksikkö saa luovuttaa suorituksen maksajille ja tiedon käyttäjille asianomaiseen suorituksen maksajaan tai tiedon käyttäjään liittyvät lokitiedot sen oman toiminnan seurantaa ja

valvontaa varten. Ennen luovuttamista Tulorekisteriyksikkö voi tarvittaessa vaatia selvityksen siitä, kuinka luovutettujen tietojen käyttö ja suojaus on tarkoitus järjestää.

15 §

Tulonsaajan ja suorituksen maksajan sähköinen asiointipalvelu

Tulonsaajalla ja suorituksen maksajalla on oikeus katsella itseään koskevia tulorekisteriin ja 9 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan taikka 2 momentin nojalla tulotietojärjestelmään talletettuja tietoja tulotietojärjestelmän sähköisen asiointipalvelun kautta. Suorituksen maksajalla on samoin oikeus katsella antamiaan tulorekisteriin talletettuja tietoja.

Tulonsaajalle voidaan sähköisessä asiointipalvelussa lisäksi näyttää tulotietojärjestelmään 9 §:n 1 momentin 1 tai 2 kohdan perusteella talletettu tieto suorituksen maksajan nimestä.

Tulonsaaja ja suorituksen maksaja voi sähköisen asiointipalvelun avulla antaa ja korjata tulotietojärjestelmään antamiaan 9 §:n 2 momentissa tarkoitettuja yhteystietoja.

6 luku

Erinäiset säännökset

16 §

Tiedonantovelvoite

Tulorekisteriyksikön on pidettävä yleisen tietoverkon kautta saatavilla:

1) yksityiskohtainen luettelo tulorekisteriin talletettavista tiedoista;

2) tieto lainkohdasta, johon suorituksen maksajan velvollisuus antaa kukin 6 §:ssä tarkoitettu tieto tulorekisteriin perustuu, sekä lainkohdasta, johon tiedon käyttäjän oikeus saada suorituksen maksajalta kukin 7 §:ssä tarkoitettu tieto perustuu; ja

3) kunkin tiedon osalta tieto siitä, mille tiedon käyttäjille tieto voidaan luovuttaa, sekä lainkohdasta, johon tiedon luovuttaminen perustuu.

17 §

Tietojen maksuttomuus

Tulorekisteriyksiköllä on oikeus saada tulorekisteriin talletettavat tiedot sekä 9 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetut tiedot maksutta.

Tietojen luovutuksesta tulotietojärjestelmästä ei peritä maksuja.

Edellä 15 §:ssä tarkoitetun oikeuden käyttäminen on maksutonta.

18 §

Tietojen poistaminen

Tulorekisteriin talletetut tiedot poistetaan kymmenen vuoden kuluttua tiedon tallettamisvuotta seuraavan vuoden alusta.

Tulotietojärjestelmän yksilöinti- ja yhteystietoja sisältävään rekisteriin talletetut 9 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut tiedot poistetaan kymmenen vuoden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jona luonnollinen henkilö on kuollut tai julistettu kuolleeksi ja 9 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitetut tiedot kymmenen vuoden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jona yritys- ja yhteisötietojärjestelmään rekisteröity on poistettu mainitusta tietojärjestelmästä. Tiedot poistetaan kuitenkin vasta 10 vuoden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jonka aikana viimeisin vainajan tai kuolinpesän saamaa tai maksamaa tuloa koskeva tieto on talletettu tulorekisteriin.

Tulotietojärjestelmän yksilöinti- ja yhteystietoja sisältävään rekisteriin talletetut 9 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot poistetaan 2 momentissa säädetyn ajan kuluttua. Jos oikeushenkilöä ei ole rekisteröity yritys- ja yhteisötietojärjestelmään, tiedot poistetaan 10 vuoden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jonka aikana viimeisin oikeushenkilön saamaa tai maksamaa tuloa koskeva tieto on talletettu tulorekisteriin. Jos luonnollisen henkilön kuolemasta ei ole tietoa, tiedot poistetaan 100 vuoden kuluttua sen vuoden päättymisestä, jonka aikana tiedot on talletettu.

19 §

Tulorekisteriyksikön yhteistyöryhmä

Tulorekisteriyksikön toiminnan tukena on yhteistyöryhmä. Yhteistyöryhmä käsittelee tulotietojärjestelmän kehittämissuuntia ja toimintalinjoja sekä suorituksen maksajien, tiedon käyttäjien ja Tulorekisteriyksikön välistä yhteistyötä tulotietojärjestelmän ylläpitoon ja kehittämiseen liittyvissä tehtävässä.

Yhteistyöryhmä käsittelee lisäksi tulorekisteriin ilmoitettavien tietojen ilmoittamisvelvollisuuden laiminlyönnin perusteella Verohallinnon toimivaltaan kuuluvien hallinnollisten seuraamusten ja niiden määräämiseen liittyvien menettelyjen toimivuutta sekä niiden kehittämistarpeita.

Yhteistyöryhmä käsittelee myös muita sellaisia tiedon käyttäjien tehtäviä tai toimintoja, jotka voivat vaikuttaa tulorekisteriin talletettaviin tietoihin ja niiden hyödynnettävyyteen, sekä Tulorekisteriyksikön tehtäviin ja tulotietojärjestelmän toimintoihin liittyviä suunnitelmia.

Yhteistyöryhmässä on puheenjohtaja ja enintään kaksitoista muuta jäsentä, jotka valtiovarainministeriö nimeää Tulorekisteriyksikön esityksestä määräajaksi, kuitenkin enintään neljäksi vuodeksi. Jäsenistä yhden tulee olla Verohallinnon, yhden Kansaneläkelaitoksen ja yhden Eläketurvakeskuksen nimeämä. Sen lisäksi ainakin yksi jäsen edustaa suorituksen maksajatahoja ja ainakin yksi tulonsaajatahoja.

20 §

Tulorekisteriyksikön tulostavoitteet

Osana Verohallinnon tulostavoitteita valtiovarainministeriö, kuultuaan Tulorekisteriyksikön yhteistyöryhmää, asettaa vuosittain Tulorekisteriyksikön tulostavoitteet ja määrärahat.

21 §

Tulorekisteriyksikön toimintaa koskeva raportointi

Tulorekisteriyksikön on vuosittain laadittava toiminnastaan kertomus yhteistyöryhmälle.

Lisäksi Tulorekisteriyksikkö laatii seuraavaa vuotta käsittävän toiminta- ja taloussuunnitelman sekä seuraavaa kolmea vuotta käsittävän kehittämissuunnitelman.

Kertomuksesta ja suunnitelmista pyydetään lausunto tiedon käyttäjiltä. Asiakirjat lausuntoineen käsitellään yhteistyöryhmässä.

22 §

Myöhästymismaksu

Verohallinto määrää suorituksen maksajan maksettavaksi myöhästymismaksun, jos 6 tai 8 §:ssä tarkoitetut tiedot kalenterikuukauden aikana maksetuista suorituksista ilmoitetaan myöhemmin kuin maksupäivää seuraavan kalenterikuukauden kahdeksantena päivänä.

Suorituksen maksajalle on varattava tilaisuus selvityksen antamiseen oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 7 §:ssä säädetyllä tavalla ennen myöhästymismaksun määräämistä, ellei suorituksen maksajan kuuleminen ennen myöhästymismaksun määräämistä ole ilmeisen tarpeetonta. Jos myöhästymismaksua määrätään enintään 200 euroa, on tilaisuus selvityksen antamiseen varattava vain, jos se on erityisestä syystä tarpeen.

Myöhästymismaksu jätetään määräämättä, jos ilmoituksen ~~myöhässä~~ antaminen on viivästynyt suorituksen maksajasta riippumattomasta syystä tai laiminlyönnille on pätevä syy tai muu erityinen syy. Myöhästymismaksua ei määrätä, jos myöhässä annetun ilmoituksen perusteella määrätään verotusmenettelystä annetun lain 22 a §:n nojalla laiminlyöntimaksu. Myöhästymismaksua ei määrätä luonnolliselle henkilölle eikä kuolinpesälle, jollei kyse ole elinkeinotoiminnan taikka maa- tai metsätalouteen liittyvän suorituksen ilmoittamisesta.

Myöhästymismaksua koskevaan Verohallinnon päätökseen ja oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta suorituksen maksaja ja myöhästymismaksusta veronkantolain (/) tai muun verolain mukaan vastuussa oleva. Veronsaajien oikeudenvalvontayksikkö saa hakea muutosta oikaisuvaatimukseen tai valitukseen annettuun päätökseen siltä osin kuin Verohallinnon myöhästymismaksua koskeva päätös on muutettu tai kumottu.

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, myöhästymismaksua koskevaan menettelyyn, päätökseen ja muutoksenhakuun sovelletaan, mitä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetussa laissa säädetään myöhästymismaksusta. Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, myöhästymismaksun kantamiseen, perintään ja palauttamiseen sovelletaan, mitä veronkantolaissa säädetään oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetussa laissa säädetystä myöhästymismaksusta.

Myöhästymismaksu ei ole tuloverotuksessa vähennyskelpoinen meno. Myöhästymismaksu tilitetään valtiolle.

Muista tietojen antamiseen liittyvistä hallinnollisista seuraamuksista säädetään muualla laissa.

23 §

Myöhästymismaksun määrä

Myöhästymismaksun määrä on kolme euroa jokaiselta 22 §:n 1 momentissa säädettyä kalenteripäivää seuraavalta päivältä ilmoittamisajankohtaan saakka, kuitenkin enintään 135 euroa. Jos tiedot ilmoitetaan yli 45 kalenteripäivää 22 §:n 1 momentissa säädetyn määräpäivän jälkeen, myöhästymismaksun määrä on kuitenkin edellä mainittu määrä lisättynä yhdellä prosentilla myöhässä ilmoitetun veronalaisen suorituksen tai sitä suuremman myöhässä ilmoitetun eläkkeen perusteena olevan työansion määrästä.

Kalenterikuukaudelta annettavien tietojen oikaisun johdosta määrättävän myöhästymismaksun määrä on yksi prosentti 1 momentin mukaisesta myöhässä ilmoitetusta määrästä. Jos tietoja oikaistaan enintään 45 päivää 22 §:n 1 momentissa säädetyn päivän jälkeen, myöhästymismaksua ei kuitenkaan määrätä.

Myöhässä ilmoitetun määrän perusteella määräytyvää myöhästymismaksua määrätään enintään 15 000 euroa kalenterikuukaudelta.

Myöhässä ilmoitetun määrän perusteella määräytyvää myöhästymismaksua oikaistaan, jos liikaa ilmoitettu määrä oikaistaan vastaamaan todellista määrää.

24 §

Tulotietojärjestelmän käytön vaikutukset suorituksen maksajan ja tulonsaajan velvollisuuksiin

Suorituksen maksaja ei ole velvollinen antamaan tulorekisteriin talletettuja 6 ja 7 §:ssä tarkoitettuja tietoja tiedon käyttäjille muutoin kuin tässä laissa säädetyllä tavalla. Tiedon käyttäjällä on oikeus pyytää suorituksen maksajalta tulorekisteristä puuttuvia tietoja tai tulorekisterin tietoja täydentäviä selvityksiä siten kuin ilmoittamis- tai tiedonantovelvollisuudesta muualla laissa säädetään. Viranomaisen tai muun tahon suorittamaa tarkastusta varten esitettävästä aineistosta säädetään muualla laissa.

Tulotietojärjestelmän käyttö ei vaikuta suorituksen maksajan muiden lakisääteisten velvoitteiden täyttämiseen eikä tulonsaajan lakisääteisten velvoitteiden täyttämiseen.

Jos Tulorekisteriyksikölle annetut tiedot ovat tuhoutuneet, on ne annettava uudelleen. Verohallinto voi antaa tarkempia määräyksiä ilmoittamisvelvollisuuden uudelleen täyttämisestä.

25 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan 6 §:n 2 ja 3 momentissa tarkoitettujen tietojen osalta niihin suorituksiin, joiden maksupäivä on 1 päivänä tammikuuta 2019 tai sen jälkeen, sekä niihin muuna kuin rahana annettuihin etuihin, jotka on annettu 1 päivänä tammikuuta 2019 tai sen jälkeen. Takaisin perittyjen suoritusten osalta 6 §:n 2 momentin 16 kohtaa sovelletaan niihin takaisinmaksuihin, jotka on suoritettu 1 päivänä tammikuuta 2019 tai sen jälkeen.

Tulorekisterin tietoja luovutetaan 13 §:n 1 momentin 1—8 ja 17 kohdassa tarkoitetuille tiedon käyttäjille 1 päivästä tammikuuta 2019, 9—16 ja 18—24 kohdassa tarkoitetuille tiedon käyttäjil-

le 1 päivästä tammikuuta 2020 sekä 25 kohdassa tarkoitetulle tiedon käyttäjälle 1 päivästä tammikuuta 2021.

Tietoihin, jotka koskevat ennen 1 päivää tammikuuta 2019 maksettuja suorituksia, annettuja etuja tai suoritettuja takaisinmaksuja, sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Edellä 13 §:n 1 momentin 9—16 ja 18—24 kohdassa tarkoitetuille tiedon käyttäjille ilmoitettaviin tietoihin, jotka koskevat 1 päivänä tammikuuta 2019 tai sen jälkeen ja ennen 1 päivää tammikuuta 2020 maksettuja suorituksia, annettuja etuja tai suoritettuja takaisinmaksuja, sovelletaan kuitenkin vuoden 2019 aikana lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ulosottoviranomaiselle ilmoitettaviin tietoihin, jotka koskevat 1 päivänä tammikuuta 2019 tai sen jälkeen ja ennen 1 päivää tammikuuta 2021 maksettuja suorituksia, annettuja etuja tai suoritettuja takaisinmaksuja, sovelletaan vuosien 2019 ja 2020 aikana lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Myöhästymismaksua määrätään ennen 1 päivää tammikuuta 2020 maksettuja suorituksia, annettuja etuja tai suoritettuja takaisinmaksuja koskevan ilmoituksen myöhästymisen perusteella vain, jos laiminlyönti osoittaa ilmeistä piittaamattomuutta velvollisuudesta ilmoittaa tietoja tulorekisteriin.

Tulorekisteriyksikön yhteistyöryhmän ensimmäinen toimikausi päättyy 31 päivänä joulukuuta 2022.

Tulotietojärjestelmää voidaan 2 momentin estämättä pitää eri suorituksen maksajia ja tiedon käyttäjiä edustavan kohderyhmän koekäytössä.

2.

Laki

Verohallinnosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan Verohallinnosta annetun lain (503/2010) 4 §:n 2 momentti, sellaisena kuin se on laissa 1208/2010, seuraavasti:

4 §

Yksiköt

— —

Veronsaajien oikeudenvalvontayksiköstä säädetään 24 §:ssä. Harmaan talouden selvitysyksiköstä säädetään Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetussa laissa (1207/2010). Tulorekisteriyksiköstä säädetään tulotietojärjestelmästä annetussa laissa (/).

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

_____

3.

Laki

verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan verotusmenettelystä annetun lain (1558/1995) 15 a §:n 1 ja 2 momentti sekä 22 a §:n 1 momentti,

sellaisina kuin ne ovat, 15 a §:n 1 ja 2 momentti laissa 520/2010 ja 22 a §:n 1 momentti laissa 772/2016, sekä

lisätään 17 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 565/2004, 1745/2009, 520/2010, 1498/2011, 773/2012 ja 452/2016, uusi 14 momentti, 22 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 565/2004, 520/2010 ja 363/2013, uusi 6 momentti ja 22 a §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 565/2004, 363/2013, 452/2016 ja 772/2016, uusi 8 momentti seuraavasti:

15 a §

Ulkomaisen työnantajan tiedonantovelvollisuus

Ulkomaisen työnantajan on toimitettava Verohallinnolle verotusta varten tarpeelliset tiedot tuloverolain 10 §:n 4 c kohdassa tarkoitetun vuokratun työntekijän työskentelyn arvioidusta kestosta ja työn teettäjästä sekä 15 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot maksetusta palkasta, jos kansainvälinen sopimus ei estä veron perimistä työntekijän palkasta.

Ulkomaisen työnantajan on toimitettava Verohallinnolle 15 §:n 1 momentissa tarkoitetut tiedot maksamastaan muusta kuin 1 momentissa tarkoitetusta palkasta silloin, kun palkansaaja jatkuvasti oleskelee Suomessa yli kuuden kuukauden ajan.

— —

17 §

Muita tietoja koskeva sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus

— —

Eläkelaitoksen on annettava Verohallinnolle tulotietojärjestelmästä annetun lain (/) 22 ja 23 §:ssä tarkoitetun myöhästymismaksun määräämistä varten tarpeellinen tieto eläkkeen perusteena olevasta työansiosta.

22 §

Tietojen antamista koskevat erityissäännökset

— —

Siltä osin kuin tässä luvussa tarkoitetut tiedot on tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 ja 8 §:n nojalla talletettava tulorekisteriin, tietojen antamiseen sovelletaan, mitä mainitussa laissa säädetään. Tiedot katsotaan annetuiksi Verohallinnolle silloin, kun ne on annettu Tulorekisteriyksikölle.

22 a §

Laiminlyöntimaksu

Tiedonantovelvolliselle voidaan määrätä enintään 2 000 euron suuruinen laiminlyöntimaksu, jos:

1) tiedonantovelvollisuuden täyttämiseksi annettavassa ilmoituksessa, muussa tiedossa tai asiakirjassa on vähäinen puutteellisuus tai virhe eikä tiedonantovelvollinen ole noudattanut todistettavasti lähetettyä kehotusta sen korjaamiseksi;

2) tiedonantovelvollinen on ilman pätevää syytä antanut ilmoituksen, tiedon tai asiakirjan myöhässä; taikka

3) tiedonantovelvollinen on antanut tiedot muulla tavalla kuin laissa säädetään tai Verohallinto määrää.

— —

Edellä 22 §:n 6 momentissa tarkoitetuille tulorekisteriin talletettaville tiedoille määrättävästä myöhästymismaksusta säädetään tulotietojärjestelmästä annetussa laissa. Tämän pykälän mukaista laiminlyöntimaksua ei määrätä, jos tiedon antamisesta myöhässä on määrätty mainitussa laissa tarkoitettu myöhästymismaksu.

———

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan ensimmäisen kerran kalenterivuodelta 2019 ilmoitettaviin tietoihin.

_____

4.

Laki

oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain (768/2016) 15 §:n 6 momentti, 16 §, 19 §:n otsikko, 23 §:n 2 momentti, 29 §:n 3 momentti ja 43 §:n 3 momentti sekä

lisätään lakiin uusi 17 a §, 19 §:ään uusi 3 momentti, lakiin uusi 25 a § ja 35 §:ään uusi 8 momentti seuraavasti:

15 §

Verokauden muuttuminen edellytysten puuttuessa

— —

Verohallinto voi määrätä, että sellaisen arvonlisäverotuksessa verovelvollisen tai suorituksen maksajan, joka olennaisesti laiminlyö tai jonka voidaan ennakkoperintälain 26 §:n 3 momentissa tarkoitetulla tai muulla vastaavalla perusteella olettaa olennaisesti laiminlyövän ennakkoperintälain 26 §:n 2 momentissa tarkoitetut velvollisuutensa verotuksessa taikka tulotietojärjestelmästä annetussa laissa (/) säädetyt velvollisuudet, verokautena pidetään kalenterivuoden tai neljänneskalenterivuoden sijasta kalenterikuukautta kyseisen kalenterivuoden alusta.

16 §

Velvollisuus antaa veroilmoitus tai muu ilmoitus

Verovelvollisen on annettava kultakin verokaudelta veroa koskevat tiedot Verohallinnon vahvistamalla veroilmoituksella. Siltä osin kuin verokauden veroa koskevat tiedot on tulotietojärjestelmästä annetun lain 6 §:n nojalla talletettava tulorekisteriin, tietojen antamiseen sovelletaan, mitä mainitussa laissa säädetään. Verohallinto muodostaa näin annetuista tiedoista verokaudelta veroa koskevat tiedot.

Verohallinto antaa tarkemmat määräykset annettavista tiedoista. Verohallinto voi antaa ilmoittamisvelvollisuutta rajoittavia määräyksiä silloin, kun ilmoittamisvelvollisuus on verovalvonnallisesti ilmeisen tarpeetonta.

17 a §

Verohallinnon muodostaman tiedon määräpäivä

Verohallinto muodostaa 16 §:n 1 momentissa tarkoitetuista tulorekisteriin talletetuista tiedoista verokaudelta veroa koskevat tiedot viimeistään 17 §:n 1 momentissa tai 22 §:n 1 momentissa säädettynä määräpäivänä. Lain 12 §:n 1 momentissa tarkoitettua verokautta soveltavan suorituksen maksajan tallettamista tiedoista muodostetaan verokaudelta veroa koskevat tiedot viimeistään 17 §:n 2 momentissa säädettynä määräpäivänä.

19 §

Veroilmoituksen tai muun ilmoituksen antamisajankohta

— —

Edellä 16 §:n 1 momentissa tarkoitetut tulorekisteriin talletetut tiedot katsotaan annetuiksi Verohallinnolle silloin, kun ne on annettu Tulorekisteriyksikölle.

23 §

Toiminnan keskeytyminen

— —

Jos säännöllisesti palkkaa maksava työnantaja ei ole maksanut palkkaa tai muuta suoritusta, myös tällöin on annettava verokauden veroa koskevat tiedot.

— —

25 a §

Muussa ilmoituksessa olevan virheen korjaaminen

Edellä 16 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa tulorekisteriin talletetuissa tiedoissa oleva virhe korjataan noudattaen, mitä tulotietojärjestelmästä annetussa laissa säädetään. Verohallinto muodostaa annetuista tiedoista verokaudelta veroa koskevan korjatun tiedon. Verovelvollisen on korjattava virhe kolmen vuoden kuluessa 4 §:ssä säädetystä ajankohdasta.

Verohallinto antaa tarkemmat määräykset verokauden veroa koskevan korjatun tiedon muodostamisesta.

29 §

Sivullisen yleinen tiedonantovelvollisuus

— —

Työnantajan on annettava Verohallinnolle työnantajan sairausvakuutusmaksua koskevat tiedot.

— —

35 §

Myöhästymismaksu

— —

Edellä 16 §:n 1 momentissa tarkoitetuille tulorekisteriin talletettaville tiedoille määrättävästä myöhästymismaksusta säädetään tulotietojärjestelmästä annetussa laissa.

43 §

Veron määrääminen arvioimalla

— —

Jos verovelvollinen antaa veroilmoituksen tai 16 §:n 1 momentissa tarkoitetut tulorekisteriin talletettavat tiedot sen jälkeen, kun verokauden vero on määrätty arvioimalla, Verohallinto voi poistaa päätöksen. Veroilmoitusta tai muuta ilmoitusta pidetään tällöin myöhässä annettuna ilmoituksena.

— —

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan ensimmäisen kerran ennakonpidätyksen, lähdeveron ja työnantajan sairausvakuutusmaksun ilmoittamiseen lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen alkavasta verokaudesta lähtien.

_____

5.

Laki

työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetun lain 9 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan työnantajan sairausvakuutusmaksusta annetun lain (771/2016) 9 §:n 3 momentti seuraavasti:

9 §

Työnantajan sairausvakuutusmaksun palauttaminen

— —

Sairausvakuutusmaksun palauttamiseen sovelletaan, mitä oma-aloitteisten verojen verotusmenettelystä annetun lain 25 a §:ssä säädetään virheen korjaamisesta. Työnantaja voi oikaista maksamaansa työnantajan sairausvakuutusmaksua myös vähentämällä liikaa maksetun määrän samalta kalenterivuodelta maksettavasta työnantajan sairausvakuutusmaksusta.

_____

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Tätä lakia sovelletaan ensimmäisen kerran sairausvakuutusmaksun ilmoittamiseen lain voimaantulopäivänä tai sen jälkeen alkavasta verokaudesta lähtien.

_____

Helsingissä 7.12.2017

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Timo Kalli kesk
varapuheenjohtaja Ville Vähämäki ps
jäsen Timo Heinonen kok
jäsen Eero Heinäluoma sd
jäsen Kauko Juhantalo kesk
jäsen Toimi Kankaanniemi ps
jäsen Krista Kiuru sd
jäsen Esko Kiviranta kesk
jäsen Kari Kulmala sin (osittain)
jäsen Elina Lepomäki kok
jäsen Outi Mäkelä kok
jäsen Aila Paloniemi kesk (osittain)
jäsen Antti Rantakangas kesk
jäsen Markku Rossi kesk (osittain)
jäsen Sari Sarkomaa kok (osittain)
jäsen Maria Tolppanen sd
jäsen Matti Torvinen sin
jäsen Kari Uotila vas
jäsen Ozan Yanar vihr
varajäsen Olavi Ala-Nissilä kesk
varajäsen Timo Harakka sd
varajäsen Lasse Hautala kesk (osittain)
varajäsen Martti Mölsä sin (osittain)
varajäsen Juhana Vartiainen kok (osittain)

Valiokunnan mietintö VaVM 20/2017 vp

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Maarit Pekkanen